

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

33E JAARGANG

WOENSDAG 28 JANUARI 1948

No. 1603

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIËS VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.

*Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.*

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	63
Sommaire, summaries	63
Herstelplan en herstelbetalingen door Prof. Dr Ir J. Goudriaan	64
Het in werking treden van de Benelux-douaneover- eenkomst door Mr Dr J. van der Poel	67
Het agrarisch exportsaldo van Nederland door K. H. Schalkers en Dr Ir A. L. S. Bär	71
De transacties van het Internationale Monetaire Fonds door Prof. Dr H. M. H. A. van der Valk ..	74
Aantekening: Exportprijzen en subsidiepolitiek	75
Internationale notities: De Italiaanse betalingsbalans	76
De handelsbalans van Denemarken	76
Geld- en kapitaalmarkt	77
Statistieken: Bankstaten	77
Enige indexcijfers van de industriële productie in Nederland	78
Verkeer en vervoer in Nederland	79

DEZER DAGEN

wordt er geoeffend op de houding „voet bij stuk”. De Nederlandse Minister van Financiën heeft het voorbeeld gegeven. De stelling, dat naasting van de aandelen van De Nederlandsche Bank, en het door de Regering doen

bewaken van enkele strategische punten daarin, een nationaal belang is, werd door hem taai verdedigd en behouden. Even vasthoudend, zij het ook met de opzet om de huidige waarde van de franc los te laten, was zijn Franse collega. Ondanks ernstige bezwaren van Engelse zijde en een officieel protest van het Internationale Monetaire Fonds, heeft Frankrijk aan de devaluatie — een door ieder als onvermijdelijk erkend prijsgeven — een vrije markt in harde valuta verbonden. Nu het protest toch ijdel is gebleken, hebben de protesterenden daaraan niet willen verbinden een opzeggen van de samenwerking.

Zó wordt „self reliance” de order van de dag. Minister Bevin heeft het gevaar, in deze houding gelegen, voor grotere kwesties ingezien. Hij heeft aan een protest over de eigengereide houding van Rusland een positief standpunt verbonden en verdedigt de „Western Union”. West-Europa kan zichzelf slechts handhaven, als het zichzelf — maar dan collectief — betrouwt. Hij drukt hiermee de voetstappen van Churchill, die bijna twee jaar geleden te Fulton analoge woorden deed horen. Churchill, wien thans voet bij stuk alweer te statisch is, wenst een nog steviger politiek. Emerson's „On self reliance” schijnt voor hem geschreven; zou ook de daarin, vervatte gedachte over de zelfstandige geest: „it seems he knows how to speak for his contemporaries” wederom in vervulling gaan?

Voor degenen in de Verenigde Staten, die het Marshall-plan slechts schoorvoetend willen volgen, werd het duidelijk, dat de Administration op haar stuk staat. De beperkende voorstellen van Oud-President Hoover werden door President Truman zonder commentaar afgewezen, een reeks autoriteiten trachtte bij de parlementaire hearings het „trust thyself” in Amerika te doen postvatten. Het behoeft geen betoog, dat de gedachte van Bevin, welke de last verlicht, daarbij koren op hun molen is; zo ook het bericht, dat de graanleveringen aan Europa kunnen geschieden zonder aantasting van de wettelijke reservevoorraad voor de Verenigde Staten. Zó kon Minister Marshall aan de Amerikaanse landbouwers uitleggen, hoe men zich zelf kan helpen en een ander tevens.

Dit brengt ons terug op de kern van het betoog van Minister Bevin. Niet alleen Engeland, Frankrijk en de Beneluxlanden, wil hij in eerste samenwerking betrekken, maar ook de „oversea territories of the French, Dutch, Belgians en Portuguese”. Dit geeft onverwacht voet aan de opvatting, door Nederland hardnekkig volgehouden, dat herstel van orde en rust in Indonesië niet een bekrompen nationaal gezichtspunt, doch een internationaal belang is. Er is nog geen reden om het bereikte op een voetstuk te plaatsen; zelfs al weet men, wat men wil, dan weet men nog niet, waar men aan toe is (West-Indische zegswijze?).

Beter vergaat het in dit opzicht de door de oorlog getroffen. Al zullen zij zich nog niet geheel op de been geholpen voelen door het wetsontwerp tot schadevergoeding, zij krijgen tenminste een voet aan de grond, of, financieel gesproken, grond onder de voeten.

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade

OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION

Contains most complete range of
British economic and financial statist-
ics published in any weekly journal

World wide circulation

Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements) £ 3:2:6
(fl 33.40)

*A special supplement on Economic Con-
ditions in The Netherlands will be published
on January 31*

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

(Deviezenbank)

Hoofdkantoor: Amsterdam
Kantoren in binnen- en buitenland

Alle bankzaken, o.a. financiering
van Im- en Exporten

Inlichtingen omtrent
Handels- en Betalingsverkeer

Bemiddeling bij het zoeken van nieuwe
zakenrelaties in binnen- en buitenland
(Contact-Bureau)

Vermogensheffingen

Objectieve en deskundige
voorlichting aan bedrijven en
particulieren die een deel van
hun vermogen moeten, vrij-
maken voor betaling der ko-
mende heffingen, verstrekt de

Naaml. Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930

Keizersgracht 706 - Amsterdam C

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;

Drs. J. H. Gispen;

Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;

Dr. F. Ph. Groeneveld;

A. C. Leeuwenburgh.

ROTTERDAMSCHЕ BANK

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

FINANCIERING
VAN
IMPORT-
EN EXPORT-
TRANSACTIES

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantien.

R. MEES & ZOONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE

DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr Ir J. Goudriaan, *Herstelplan en herstelbetalingen.*

Het Marshall-plan legt geen enkel verband tussen de noodtoestand der West-Europese landen en de omstandigheden, die deze toestand hebben teweeggebracht. Voor de betreffende landen bestaat evenwel de mogelijkheid om schadevergoeding te verkrijgen uit het nationale vermogen van Duitsland. In dit verband rijst de mogelijkheid van een nieuwe grootscheepse transactie, nl. *de overneming door de Verenigde Staten van de West-Europese claims op Duitsland ter afbetaling van de verleende en nog te verlenen credieten.* Om van Duitsland nog iets terecht te brengen, is nodig vastheid en eenheid van leiding, in handen der Amerikanen dus. Voor Nederland en zijn lotgenoten komt het er in de eerste plaats op aan, dat, nu nieuwe verplichtingen worden aangegaan, ook in de dekking dezer verplichtingen wordt voorzien op een zakelijk juiste manier.

Mr. Dr J. van der Poel, *Het in werking treden van de Benelux-douaneovereenkomst.*

Per 1 Januari jl. hebben België, Nederland en Luxemburg dezelfde invoerrechten voor van derde landen ingevoerde goederen; geen heffing van invoerrechten vindt plaats bij binnenkomst van goederen van Nederland in de Belgisch-Luxemburgse Unie en omgekeerd. Schr. bespreekt de wijzigingen in de oorspronkelijke overeenkomst, die inmiddels actueel zijn geworden, voorts de gelijk-schakeling (op enkele uitzonderingen na) van de „koloniale preferenties van België en Nederland, de samenvoeging douanevisitatie reizigers, de herkomstbeschikking Tariefbesluit 1947 en de tariefbeschikking 1947. In de drie landen worden voorlopig de bestaande accijnzen en omzetbelasting gehandhaafd, evenals het stelsel van licenties voor in- en uitvoer en de deviezencontrole.

K. H. Schalkers en Dr Ir A. L. S. Bär, *Het agrarisch exportsaldo van Nederland.*

Het is uiterst gewenst om te bepalen, welke de plaats is van de landbouw in Nederland. Het probleem, waarover dit artikel handelt, is in het kort het volgende: zijn de agrarische sector en de visserij in staat ons volk geheel te voeden, of is de activiteit op dat gebied een weliswaar nuttige doch slechts gedeeltelijke bijdrage tot dat doel? Het antwoord op deze vraagstelling luidt als volgt: de agrarische sector (incl. de visserij) is vóór de verwoestingen ten gevolge van de oorlog niet alleen in staat geweest het gehele Nederlandse volk te voeden; hij heeft zelfs een deviezenoverschot gelaten, waaruit, behalve relatief luxe importen als koffie, thee en cacao, nog een bijdrage voor de overige sectoren van ons economisch leven kon worden gepresteerd.

Prof. Dr H. M. H. A. van der Valk, *De transacties van het Internationale Monetaire Fonds.*

In de laatste maanden is er van verschillende zijden op gewezen, dat de instellingen van Bretton Woods (de Internationale Bank en het Fonds) niet opgewassen zijn tegen de huidige moeilijkheden. Dit is juist, maar hun taak was ook van beperkter aard dan de doeleinden, waarvoor thans steun is en wellicht zal worden verleend. Voorts wordt in de laatste jaarverslagen van beide instellingen erkend, dat de huidige moeilijkheden groter zijn dan men in Bretton Woods heeft voorzien; de oorzaken hiervan zijn: de enorme oorlogsschade, na de oorlog gemaakte fouten en abnormale weersomstandigheden. Het Internationale Monetaire Fonds is echter ook nooit bedoeld geweest om een internationale monetaire crisis als de huidige te bestrijden; het kan alleen een aanvullende taak vervullen. Dat het dit doet, blijkt uit het feit, dat het reeds een bedrag van ruim \$ 400 miljoen ter beschikking van enkele Europese landen heeft gesteld.

SOMMAIRE.

Professeur J. Goudriaan, *Le programme de redressement de l'Europe et les réparations allemandes.*

En vue de donner au plan Marshall une base saine, il est nécessaire de le combiner avec les revendications de l'Europe occidentale vis à vis de l'Allemagne. La meilleure solution serait la reprise de ces revendications par les Etats Unis afin de permettre aux pays de l'Europe occidentale de purger leurs crédits en dollars actuels et futurs.

Dr J. van der Poel, *L'Union douanière „Benelux” en application.*

L'Union douanière „Benelux” est appliquée depuis le 1er janvier 1948. Les droits d'accise, les taxes de transmission, les systèmes de licence d'importation et d'exportation et le contrôle sur les devises étrangères, seront provisoirement maintenus. Aussi l'Union douanière „Benelux” est encore „incomplète”.

K. H. Schalkers et Dr A. L. S. Bär, *Le surplus de l'exportation de produits agricoles aux Pays-Bas.*

L'agriculture joue un rôle important dans l'économie néerlandaise. Avant les dévastations, dues à la guerre, les récoltes nationales suffisaient à l'alimentation de la population néerlandaise. En outre, l'exportation de produits agricoles permettait des achats à l'étranger en faveur d'autres secteurs de l'économie nationale.

Professeur H. M. H. A. van der Valk, *Les transactions du Fonds Monétaire International.*

Ce n'est certainement pas la tâche du F.M.I. de combattre la crise monétaire internationale qui règne actuellement. Le Fonds est seulement à même de fournir une aide complémentaire. Jusqu'à présent cette tâche a été bien remplie. Une somme totale de plus de 400 millions \$ a déjà été mise à la disposition de plusieurs pays de l'Europe.

SUMMARIES.

Professor J. Goudriaan, *European Recovery Program and German reparations.*

In order to give the Marshall-plan a sound foundation it is necessary to combine this plan with Western European claims on Germany. The right way for the United States to do this would be to take over these claims so that the Western European countries would be able to redeem their existing and future dollar credits.

Dr J. van der Poel, *The Benelux customs union in operation.*

The Benelux customs union came into operation on January, 1st, 1948. For the time being, however, the three countries maintain the existing excises and purchase taxes, their systems of import and export licenses and their foreign exchange control. The Benelux customs union, therefore, is still „incomplete”.

K. H. Schalkers and Dr A. L. S. Bär, *The agricultural export surplus of the Netherlands.*

The rôle of agriculture in the Dutch national economy is very important. Before the period of devastations, caused by the war, agricultural production at home was ample enough to supply food for the Dutch population. In addition agricultural exports resulted in a flow of foreign exchange to other sectors of the national economy.

Professor H. M. H. A. van der Valk, *The transactions of the International Monetary Fund.*

It is certainly not the task of the I.M.F. to combat the present international monetary crisis. The Fund is only able to assist in an additional way. Till this moment this task has been readily fulfilled. A total amount of more than \$ 400 millions has already been put at the disposal of several European countries.

HERSTELPLAN EN HERSTELBETALINGEN.

Sommige Nederlanders zijn zo ver afgedwaald van de oud-vaderlandse traditie, dat zij het maken van buitenlandse schulden en het liquideren van door vroegere generaties gemaakte buitenlandse beleggingen bijna als de grootste weldaad beschouwen, die hun kan overkomen. Na de vorige oorlog waren de waarschuwingen tegen het potverteren niet van de lucht. Zij waren toen misplaatst; er is vermoedelijk geen tweede periode in de economische ontwikkeling van Nederland, waarin zoveel bespaard en van het bespaarde zoveel in Nederland geïnvesteerd is als in die jaren. Maar thans, nu de waarschuwing wel op haar plaats is, wordt zij maar zelden gehoord en nog zeldzamer in acht genomen. En men denkt onwillekeurig aan het verhaal van het jongetje, dat zoveel malen ten onrechte voor de wolf was gewaarschuwd dat hij aan zijn komst niet meer geloofde, toen het tenslotte bittere ernst was.

De Duitse weerwolf heeft de soliede Nederlandse welvaart tot het gebeente aangevreten — nu is het de tijd er tegen te waken, dat deze welvaart niet voor generaties lang achteruit wordt gezet.

De schrijver van dit artikel blijft bij niemand achter in waardering en bewondering voor de wijsheid, doortastendheid en edelmoedigheid van het Amerikaanse herstelplan. Het is uniek in de wereldgeschiedenis en een tastbaar bewijs van het grote verantwoordelijkheidsgevoel, waarmee de Verenigde Staten hun taak van leidende grote mogendheid vervullen.

En toch veroorlooft hij zich de opmerking, dat het Marshall-plan, indien het blijft bij hetgeen daarover tot dusver is gepubliceerd, niet meer is dan een onmisbaar noodverband tegen acute verbloeding; noodzakelijk, maar niet voldoende voor de algehele genezing van de patient. Een halve maatregel, die kan leiden tot grote toekomstige moeilijkheden, voor welke men zijn beste vrienden in tijds moet waarschuwen. Want het Marshall-plan bevat geen enkel gezichtspunt voor de dekking en terugbetaling van de in uitzicht gestelde credieten; het legt geen enkel verband tussen de noodtoestand, waarin de West-Europese landen verkeren, en de omstandigheden, die deze toestand hebben teweeg gebracht; het legt geen verband tussen de schulden, die deze landen moeten aangaan om zich uit de directe nood te redden en de vorderingen, die deze landen kunnen laten gelden op de partij, die van al deze rampen de oorzaak was.

Het vraagstuk van de aard en de omvang van de schadevergoeding, die Duitsland aan Nederland behoort te betalen, is onder een slecht gesternte geboren, namelijk onder het gesternte der incidentele, fragmentarische gezichtspunten.

Een uitlating van de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken aan het adres der Duitsers, dat Nederland zich het recht voorbehield om voor alle onder water gezet gebied vergoeding te eisen door annexatie van Duitse grond, heeft in de emotionele atmosfeer der laatste bezettingsmaanden bij een groot aantal personen de gedachte doen ontstaan, dat schadevergoeding door middel van annexatie de juiste eis was op het juiste ogenblik, de door de historie (!) opgelegde taak tegenover toekomstige generaties, enz. Er zijn comité's en verenigingen opgericht, studiereizen gemaakt te land, in de lucht en op de kaart en sedertdien is het merkwaardig stil geworden rondom de annexatiegedachte; men komt haar de laatste tijd nog slechts sporadisch tegen en dan ineengeschrompeld en vermomd als grenscorrectie.

Dat men door het annexeren van Duitse grond en Duitse bewoners een twistappel werpt in het Nederlandse volk, dat zich eerst te laat de werkelijke consequenties bewust zal worden, is een beeldspraak, die deze aangelegenheid te optimistisch voorstelt. Men plant een boomgaard

met twistverwekkende appelaars, waarvan volgende geslachten nog de wrange vruchten zullen plukken en moeten verteren.

Maar veel ernstiger dan de sociologische en politieke moeilijkheden, welke bij annexatie te vrezzen zijn, is het feit, dat deze maatregel noch op economisch noch op zuiver financieel terrein, kwalitatief noch kwantitatief, enige werkelijke baat belooft. Het actief van de Nederlandse Staat neemt door annexatie niet merkbaar toe; de staatsschuld neemt niet af; de behoefte aan nieuwe investering en dus aan meer buitenlandse schuld wordt groter. De producten van landbouw en mijnbouw, die men uit het te annexeren gebied denkt te betrekken, moeten betaald worden met verhoogde uitvoer naar dit gebied. Het is een misverstand om te geloven, dat handels- en betalingsbalansen alleen bestaan voor staten; men kan ze opstellen voor elke willekeurige groep van huishoudingen en bij een enigermate gestabiliseerd economisch organisme moet de betalingsbalans ook voor elke groep in evenwicht zijn. De gedachte, dat het voordelig is zoveel mogelijk grondstoffen binnen de eigen grenzen voort te brengen, heeft bestaansrecht in een nationalistische, of als men wil nationaal-socialistische gedachtengang — zij oefent geen enkele bekoring uit op degeen, die weet dat de economische toekomst van Nederland staat en valt met onze positie in het internationale ruilverkeer.

In Juli 1945 bracht de conferentie van Potsdam een nieuw gezichtspunt op de voorgrond: de ontmanteling en verplaatsing van Duitse industrieën en toewijzing daarvan aan de bondgenoten. En opnieuw een soortgelijk misverstand als bij de annexatie. Alsof het een Zweedse hors d'oeuvres-tafel was meende men de gerechten vrij te kunnen kiezen en van elk net zoveel als men wenste.

Er zijn langs deze weg ongetwijfeld enkele belangrijke objecten over de grens gekomen, maar als men hun totale waarde bijeen telt, komt men op een paar tientallen millioenen en blijft ver van de milliarden, die het bedrag van onze vordering uitmaken. Het is ook op 't eerste gezicht wel duidelijk, dat men hier met een wijze van schadeloosstelling te doen heeft die, op enigszins grote schaal toegepast, met elk begrip van economisch handelen spot. Geheel afgezien nog van de à fonds perdu te maken kosten van demontage, verpakking, transport en hermontage, van de verliezen door sabotage, van de aanloop- en leerkosten hier, van de vernietiging van geschootheid en deskundigheid in Duitsland — geheel afgezien van al deze verspillingen in een tijd, die geen enkele verspilling van productieve kracht, waar ook ter wereld, kan verdragen — is het duidelijk, dat deze demontage op ruime schaal toegepast het economisch herstel van Duitsland kortweg onmogelijk maakt. Materieel en psychologisch onmogelijk maakt. En het is dit herstel, dat niet alleen op grond van menselijkheid en politiek, maar ook op grond van zuiver economische motieven volstrekt noodzakelijk is, wil er ooit van herstelbetalingen in de juiste orde van grootte gesproken kunnen worden. Een dode koe geeft geen melk.

Zijn wij dan van oordeel, dat een herleefd Duitsland dit keer belangrijke herstelbetalingen zal doen uit de lopende productie? Volstrekt niet. Onze verwachtingen dienaangaande staan op het nulpunt. Zowel de beroemde critiek van Keynes op het Verdrag van Versailles als de latere practijk hebben duidelijk gemaakt, dat men op enigszins belangrijke bedragen uit dezen hoofde niet mag rekenen. Alles wat Duitsland na de vorige oorlog aan herstelbetalingen heeft gepresteerd, was gefinancierd met Amerikaanse leningen; er is geen enkele reden om aan te nemen, dat het dit keer heter zal gaan.

Maar er is nu een geheel andere mogelijkheid, namelijk om de schadevergoeding niet te verkrijgen uit het nationale inkomen, maar uit het nationale vermogen van Duitsland. Deze procedure zou geheel onuitvoerbaar zijn geweest

na de vorige oorlog. Duitsland was toen slechts voor een klein deel door de geallieerde legers bezet en van 't begin af stond het doel voor ogen deze bezetting zo kort mogelijk te doen duren. Nu is de toestand geheel anders. Reeds in de zomer van 1945 waren goede waarnemers van oordeel, dat de kans, dat Rusland zich uit de oostelijke zone terug zou trekken, uiterst klein moest worden geacht. Na het zonder resultaat uiteengaan van de conferentie van Londen is het duidelijk, dat deze kans voor afzienbare tijd geheel verkeken is. Maar de aanwezigheid van de Russen ten Oosten van de demarcatielijn brengt onafwijsbaar mee de aanwezigheid van de Amerikanen ten Westen van die lijn. Er is geen enkele reden om dit resultaat te betreuren. De verschillen in mentaliteit tussen Oost en West zijn zo groot en fundamenteel, dat een vruchtbare samenwerking en vooral een samenwerking in een zo hachelijk probleem als de bereddering van het Duitse faillissement van meet af aan uitgesloten was. Zelfs tijdens de oorlog is de zuiver militaire samenwerking altijd een uiterst precaire aangelegenheid gebleven¹⁾. Het is even onbillijk de Russen te verwijten, dat zij niet in Westerse stijl willen meedoen, als het zou zijn de Amerikanen te verwijten, dat zij de Russische stijl niet overnemen. De handhaving van de vrede heeft de beste kansen als het contact zo gering mogelijk is. En het elk zijns weegs gaan heeft in elk geval het voordeel, dat daarmee voor ieder deel van Duitsland de kans op een vaste koers belangrijk is vergroot.

De menselijkerwijs gesproken duurzame Amerikaanse bezetting van West-Duitsland heeft daarenboven het voordeel, dat daarmee de eerste voorwaarde is vervuld om aan de overdracht van eigendomsrecht op Duitse investeringen werkelijke betekenis te kunnen toekennen.

De tweede vraag is, of het bedrag aan Duitse kapitaal-goederen, dat voor overdracht in aanmerking kan komen, voldoende is voor een redelijke schadeloosstelling. Dit hangt af van hetgeen beschikbaar is en van wat men vraagt.

Het „Institut für Konjunkturforschung“ in Berlijn onder leiding van Prof. Wagemann heeft over de stand van het nationaal vermogen in Duitsland een studie gepubliceerd, waarvan de voornaamste gegevens zijn samengevat in het „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht“ van September 1947²⁾; terwille van de overzichtelijkheid laten wij ze hieronder nog eens volgen:

	Duits nationaal vermogen in 1939 in miljarden RM	Schaden en verliezen in pCt van 1939
Land- en bosbouw	120	25
Industrie en mijnbouw	140	50
Handel	10	70
Verkeer	50	50
Overheidseigendommen	40	50
Woningen	125	40
Huisraad en pers. bezit	105	55
Buitenlandse activa en goud	10	100
Totaal	600	47

Nemen wij een ogenblik de 600 milliard RM = 240 milliard \$ als juist aan, dan komt men, met een residu-percentage van 53 pCt en een factor 0,6 voor het aandeel van de westelijke zone, op een bedrag van rond 75 milliard \$ voor de nog aanwezige kapitaalwaarde in de westelijke zone, gerekend op prijsniveau 1939.

Het is evenwel hoogst waarschijnlijk, dat de Duitse schatting veel te laag is. De bekende schatting van Helfferich in 1911 kwam reeds op een bedrag van 310 milliard Mark. Van 1911 tot 1939 steeg het prijsniveau met rond 100 pCt; dit alleen reeds brengt de raming op de 600 milliard in 1939; de voortgaande investering, getaxeerd op 3 pCt per jaar voor de periode 1911-'39, maakt een tweede verdubbeling hoogst waarschijnlijk; de prijsstijging van 1939 tot '47 geeft opnieuw een verdubbeling. Het bovengeraamde bedrag van 75 milliard \$

mag dus nu zeker op het 2-4-voudige worden gesteld. Anderzijds is het duidelijk, dat slechts een deel van het bezit aan kapitaalgoederen voor overdracht in aanmerking komt. Beperken wij dit tot het bedrag geïnvesteerd in industrie, mijnbouw en verkeer, dus tot iets minder dan een derde van het totaal (deze fractie is overigens voor de westelijke zone stellig hoger dan voor de oostelijke), dan komt men, alles in rekening gebracht, weer op een overdraagbaar bedrag van de orde van 75 milliard \$ van 1947. Neem alle onzekerheden van een zeer globale berekening als de bovenstaande in aanmerking, houdt rekening met een paar tientallen procenten geïnvesteerd in klein- en middenbedrijf, welke niet voor overdracht in aanmerking komen, dan blijft toch de zekerheid bestaan, dat het bruikbare kapitaalbezit van de Duitse debiteur het bedrag van de Marshall-hulp verre overtreft.

Bestaat er dan een verband tussen de Marshall-hulp en de claims op schadeloosstelling, die de verschillende getroffen landen kunnen laten gelden? Of men dit verband ziet en erkent hangt geheel af van het standpunt, dat men inneemt bij het berekenen van de omvang der schade. Als men elke dollar meetelt, die door toedoen van de vijand verloren ging, evenals elke dollar, die het land zelf heeft uitgegeven voor de kosten van de oorlogvoering, is het niet moeilijk om tot astronomische cijfers te komen, welke honorering buiten elke praktische mogelijkheid valt. Daarom is het goed beleid om de claims zoveel mogelijk te beperken en als eerste stap — en vermoedelijk als de enig mogelijke stap — alleen die bedragen te aanvaarden, welke nodig zijn om het productief vermogen van elk der getroffen volken weer te brengen op of nabij het vooroorlogse niveau, daarbij rekening houdend met de toeneming der bevolking. Zelfs dan zullen er nog genoeg vraagpunten overblijven. Ter regeling van het hoogst urgente vraagstuk der schadeloosstellingen lijkt het daarom gewenst om in de eerste plaats te komen tot een algemeen aanvaard schema van calculatie voor het boven aangegeven minimumbedrag; alle partners zouden hun claims volgens dit standaardschema dienen te berekenen; de resultaten zouden uiteraard onderworpen moeten zijn aan de controle van een centrale instantie.

In dit calculatieschema zou niet alleen plaats moeten worden gegeven aan de schade aan de materiële activa maar ook, volgens vast te stellen normen, aan de schade toegebracht aan de levende arbeidskracht door ondervoeding, deportatie, enz. Wij zijn nu eenmaal niet gewend het in arbeidskracht en organisatie geïnvesteerde kapitaal als actief in de balans op te nemen — het is ook niet mijn bedoeling deze handelwijze hierbij aan te bevelen — maar de extra kosten, de aanloopkosten van de nationale productie na de calamiteit van oorlog en bezetting, zijn er niet minder reëel om.

F. W. Taylor wist reeds, dat deze kosten vaak een veelvoud zijn van de investering in gebouwen en machines: „my plants could be rebuilt in a short time with borrowed money, but I could hardly replace my organization in a generation“³⁾.

Bij aanvaarding van het boven geschetste gezichtspunt voor de calculatie van de minimumclaim zal men naar alle waarschijnlijkheid ervaren, dat men dicht komt in de buurt van de som der reeds verleende credieten plus de in uitzicht gestelde Marshall-hulp en dat men blijft beneden het bedrag, dat redelijkerwijs op het Duitse vermogen kan worden verhaald.

En hier ontstaat de mogelijkheid van een nieuwe grootscheepse transactie, die de internationale financiële, economische en politieke relaties ten zeerste zou bevorderen, namelijk de overneming door de Verenigde Staten van de West-Europese claims op Duitsland ter afbetaling van de verleende en nog te verlenen credieten⁴⁾.

¹⁾ Men zie hierover o.a. het boek van General John R. Deane, tijdens de oorlog hoofd van de Amerikaanse militaire missie in Rusland: „The strange alliance“. The Viking Press, New York 1947.

²⁾ Blz. 48.

³⁾ „Shop Management“, blz. 63.

⁴⁾ Door mij reeds eerder bepleit in „The Commercial and Financial Chronicle“ van 11 Dec. '47.

Deze gedachte is niet zo schokkend als zij sommige lezers op het eerste gezicht kan lijken; zij ligt geheel in de lijn der ontwikkeling en sluit volkomen continu aan op hetgeen de laatste maanden reeds is geschied. In het Marshall-plan is van het begin af een bedrag van rond 4 milliard \$ opgenomen voor steun aan West-Duitsland; omstreeks half December jl. heeft Amerika met Groot-Brittannië een overeenkomst gesloten, waarbij de V.S. zeven-achtste van de bezettingskosten van de gecombineerde Amerikaans-Britse zone op zich nemen en in verband daarmee de meerderheid van stemmen verkrijgen bij de regeling van de buitenlandse handel en de deviezenpolitiek voor de gecombineerde zones. Dit is volkomen rationeel.

De allereerste eis om van het rampspoedige Duitsland nog iets terecht te brengen is vastheid en dus eenheid van leiding. Deze leiding behoort te berusten bij de grootste en krachtigste partij — dat is zonder twijfel: Amerika. De V.S. moeten deze leiding kunnen uitoefenen zonder voortdurende gedwarsboomed en tussen de benen te worden gelopen door de kleinere partners. Amerika is ook het enige land, dat zo groot en sterk is, dat het de reconstructie van West-Duitsland kan ter hand nemen zonder daarbij te vervallen in de halfslachtige politiek der zwakkere broeders, die wel begrijpen, dat herstel van Duitsland noodzakelijk is, maar tegelijkertijd bevreesd zijn voor het herrijzen van de gevreesde concurrent. Het brengen onder Amerikaanse controle van het Duitse productie-apparaat is bovendien de enig afdoende waarborg, dat dit niet voor de zoveelste maal zal misbruikt worden voor de voorbereiding van een nieuwe oorlog. Of men het apparaat der zware industrie overlaat aan Duitse particulieren of nationaliseert, maakt ten aanzien van het potentiële oorlogsgevaar geen enkel verschil; het land van Frederik II, Gneisenau, Bismarck, Wilhelm II en Hitler graviteert, aan zich zelf overgelaten, met onvermijdelijkheid naar Waffen und Rüstung.

Het zijn vooral de Fransen, die dit gevaar ter dege beseffen. Aan het conservatisme der Franse concurrenten behoeft men niet tegemoet te komen⁵⁾, maar hun, maar al te gemotiveerde vrees voor Duitse herbewapening zal worden weggenomen, indien Krupp e.a. onder controle komt der Amerikanen.

Het staat overigens geheel ter beoordeling van Amerika of het, en zo ja op welke wijze, onderpand of vergoeding wil vinden voor de voorgeschoten gelden. Voor Nederland en zijn lotgenoten komt het er in de eerste plaats op aan, dat in deze tijd, nu nieuwe verplichtingen worden aangegaan, ook in de dekking dezer verplichtingen wordt voorzien op een zakelijk juiste manier. Het gevaar is niet geheel denkbeeldig, dat men in Amerika het belang der herstelbetalingen onderschat, de zaak op de lange baan schuift of misschien zelfs in een bui van edelmoedigheid tegenover de verslagen vijand het incasseren van een Duitse vergoeding als onuitvoerbaar, dus als afgedaan, beschouwt.

Maar als Amerika dit deed, zou het niet alleen zijn eigen rechten prijsgeven maar ook die van anderen en wel van zijn eigen debiteuren. Het zou zijn vrienden laten bloeden om zijn vijand tegemoet te komen. Het zou Nederland dwingen om zijn in anderhalve eeuw bijeengegaaarde besparingen te liquideren en zijn nationale toekomst met hypotheek te bezwaren ten einde zodoende het herstel van de door de vijand toegebrachte verliezen ten slotte uit eigen zak te betalen⁶⁾. En dit zou een uiterst ongunstige terugslag geven op de ontwikkeling van de West-Europese sympathieën voor Noord-Amerika.

Dankbaarheid voor vroeger genoten hulp, vooral dankbaarheid tussen collectiviteiten, duurt als regel niet erg lang. Als de weldaden der Amerikaanse hulpverlening in het

vergeetboek zijn geraakt, maar de eisen der Amerikaanse leningen blijven nog jaren op de nationale welvaart drukken, zal het al te gemakkelijk zijn voor allerhand anti-Amerikaanse elementen om propaganda te maken tegen de buitenlandse schuldeiser, die opkomt voor zijn „pound of flesh”.

Men moet bij het vraagstuk der herstelbetalingen ook goed in het oog houden, dat het belang van deze zaak voor de verschillende geallieerde landen zeer sterk uiteenloopt. De schade in de landen, waar de oorlog gewoed heeft en die door de vijand bezet zijn geweest, is relatief zeer veel groter dan in Amerika en in Engeland. Uit onderstaande tabel⁷⁾, blijkt duidelijk, dat na de Sovjet-groep; Luxemburg, Frankrijk, Nederland, Noorwegen en België tot de zwaarst getroffen behoren.

Landen, gerangschikt volgens afdalend schadepercentage	Oorlogsschade 1939/45 in miljoen \$	Idem in pCt van het nationaal inkomen van 1940
Joegoslavië	9.145	745
Sovjet-Unie incl. Oekraïne en Wit-Rusland	124.700	328
Luxemburg	249	316
Frankrijk	21.147	280
Tsjechoslowakije	4.202	168
Nederland	4.472	158
Noorwegen	1.260	126
België	2.273	104
Gr.-Brittannië	6.383	27
Denemarken	159	11
Verenigde Staten	1.267	1,6

De getallen, die de schade aangeven als percentage van het nationaal inkomen, lopen hemelsbreed uiteen en ook al zullen bij berekening van de schade volgens het boven ontwikkelde minimumbeginsel, alle getallen vermoedelijk dalen; dan is er geen reden om aan te nemen dat hun onderlinge verhoudingen sterk zullen veranderen.

Het is een eis van goed beleid om al de zorgen en onzekerheden aan de tegenwoordige toestand verbonden, zo snel mogelijk te beëindigen door een consolidatie van alle plichten en rechten die, eenmaal aanvaard, dan ook geen enkele aanspraak achterlaat op verdere hulp en bijstand.

Een laatste gezichtspunt: het Duitse. Moet men aannemen, dat het Duitse volk zich met hand en tand tegen de eigendomsovergang van een aanzienlijk deel der productiemiddelen zal verzetten? Het is nauwelijks mogelijk en in elk geval niet aannemelijk. De Duitsers zijn bereid elke leider los te laten, die verloren heeft. Zo was het met de Keizer, zo is het met Hitler en de industrieKoningen. De overdracht van het eigendomsrecht en de entree van Amerikanen in de opperste leiding der grote bedrijven zal de gemiddelde Duitser koud laten als hij maar werk vindt en brood en in een toekomst kan gaan geloven van geleidelijk stijgende welvaart. Als er ooit een kans is om de Duitsers, voorzover dit dan mogelijk is, op te voeden tot een begin van democratisch besef, dan is het stellig de beste kans, indien de leiding berust bij de Amerikanen — en bij de Amerikanen alleen.

De Duitsers hebben een zeker gevoel en respect voor prestige. Het prestige van de Europese landen, Rusland uitgezonderd, is in hun ogen niet zo heel groot. Zij begrijpen te goed, dat deze er ook niet erg rooskleurig voor staan en het gebroddel in de verschillende bezettingszones is hun niet ontgaan. Maar de Duitsers hebben een zeker respect voor Amerika. Niet alleen omdat er 140 miljoen Amerikanen zijn tegenover 60 miljoen Duitsers, maar ook omdat zij het hoge welvaartspeil van de Verenigde Staten kennen — en benijden. Onder Amerikaanse leiding naar een Amerikaans welvaartsniveau te streven — daarvoor kan men Begeistering wekken; welvaart is het geneesmiddel voor zeer veel maatschappelijke kwalen.

En een welvarend en geleidelijk weer omhoog komend Duitsland zal één van de krachtigste stimuli zijn voor

⁵⁾ Men zie hiervoor o.a. Bertrand de Jouvenel, „Après la défaite”, Plon Paris 1941, chap. VI.

⁶⁾ Zie bijv. „N.R.C.” dd. 26 November 1947, blz. 3.

⁷⁾ Het internationale economische leven 1913—1946. C.B.S. 1947, blz. 52.

alle West-Europese landen; een dergelijk Duitsland, duurzaam geleid door Amerikaanse invloed, kan één der sterkste waarborgen worden voor de welvaart en de vrede van de gehele wereld.

Indien men, nu bijna 30. jaar geleden, de ongelukkige republiek van Weimar niet aan haar eigen noodlot had overgelaten, zou aan de wereld, óók aan Duitsland, onnoemelijk veel leed zijn bespaard.

Hilversum.

J. GOUDRIAAN.

HET IN WERKING TREDEN VAN DE BENELUX-DOUANEVEREENKOMST.

In dagblad en tijdschrift is de laatste tijd in menige toonaard te lezen geweest, dat de Benelux-douaneovereenkomst is ingevoerd. Redevoeringen en galavoorstellingen hebben het feit herdacht, doch vraagt men in concreto — ook aan hen, die met deze zaken min of meer vertrouwd zijn — wat dit nu eigenlijk betekent, wat van die invoering de gevolgen zijn, dan krijgt men de vreemdste antwoorden of erkent men glimlachend dit niet te weten, omdat men weinig kan inzien, dat t.a.v. de verhouding Nederland—België—Luxemburg iets is veranderd.

Dat dit zo zou zijn, heb ik in mijn artikel in „E.-S.B.” van 16 April 1947 reeds concreet naar voren gebracht. Na deze door mij opgedane ervaring schijnt het mij echter voor méér ingewijden nodig het neerschrijven dezer inleiding, ten doel hebbende nog eens de hoofdzaken van het huidige stadium op andere wijze uiteen te zetten, te adstrueren, en voor minder ingewijden haar te geven, opdat zij zich beter van hetgeen volgt rekenschap kunnen geven. Voor het overige zal ik alleen indien een bepaalde stof daartoe aanleiding geeft, in herhaling treden van het eerder geschrevene.

Vóór de oorlog had Nederland zijn eigen Tarief van invoerrechten, België en Luxemburg het hunne. Van de heffing van invoerrechten op die basis kwam echter tijdens de oorlog hoe langer hoe minder terecht. De oorlogsomstandigheden verhinderden de invoer; de scheepvaart werd bijna onmogelijk; het spoorwegverkeer allens eveneens; met de meeste landen bestond geen contact meer; de landen, met welke wij nog verbinding hadden, hadden eigenlijk zelf niets meer uit te voeren. De oorlog eindigde — afgescheiden van de bijzondere, opgelegde, regeling met Duitsland — met een sporadische toepassing van het tarief en weinig werk op de kantoren der invoerrechten; de goederenbeweging, voorzover strekkende tot het gewone economische verkeer tussen de landen, was tot het kleinst mogelijke volume ingekrompen.

Na de bevrijding houden de eigenlijke oorlogsomstandigheden op. De landen zijn weer toegankelijk; „de zee is open”, zoals het in van Hogendorps proclamatie staat, het spoorwegverkeer is weer mogelijk, voorzover geen vernielde bruggen het een halt toeroepen en voorzover voldoende materiaal nog aanwezig is. De secundaire gevolgen van de oorlogstoestand blijven. Elk land snakt naar goederen — doch de invoer blijft gering, omdat er weinig landen zijn, die een surplus hebben; omdat die weinige ver af liggen en omdat vervoermiddelen ontbreken.

De eerste taak der Regering is, die schaarste te verminderen. Wat kan zij daartoe doen? Allereerst zo weinig mogelijk belemmeringen aan de invoer in de weg leggen — voor het eerst treedt een tijdperk van volledige vrijhandel in (althans wat goederen-verkeer betreft) —, financiële en dergelijke maatregelen een ogenblik buiten beschouwing gelaten. Hier althans, waar de schaarste het grootst was, geschiedde dit volledig; *het gehele bestaande Tarief der invoerrechten werd geschorst* (in België en andere landen werd een gelijksoortige maatregel getroffen, doch werd meestal met gedeeltelijke schorsing volstaan); men zette,

zover de financiële mogelijkheden reikten, de deur zo ver mogelijk open voor aanvulling van het tekort met de meest nodige goederen.

Met de meest nodige alleen? In grote lijn ja, want daarnaast deed de geleide economie haar invloed gelden. De Regering stond — primitief gezegd — alleen invoer toe, stelde alleen deviezen beschikbaar, voor de allernodigste goederen en dat slechts tot die hoeveelheden, die betaalbaar schenen; een stelsel van licenties en monopolies strekte om de rangorde der behoeften-van-allen vast te stellen en te regelen.

Uiteraard zijn er invoeren, die niet aan deze eis voldoen, doch die men tengevolge van handelsovereenkomsten met andere landen wel toelaten moet.

Geleidelijk aan wordt de schaarste minder voelbaar. De Minister van Financiën zoekt naar inkomsten; geen wonder dat daarbij het oog wordt geslagen op de invoerrechten. Doch intussen zijn de besprekingen met België over het concretiseren van de in 1944 te Londen gesloten conventie begonnen en hebben stage voortgang gevonden. Een geheel *nieuw* Tarief zal daarvan het gevolg zijn. Moest nu voor een half jaar of een jaar eerst het oude Tarief weer worden ingevoerd en dan weer overgesprongen op een nieuw? Dat leek op zijn minst ongewenst. Men besloot te wachten tot het moment, waarop het *nieuwe* Tarief zou kunnen worden ingevoerd.

Uit mijn vorig artikel heeft men reeds kunnen zien, dat het langer moest duren dan oorspronkelijk bij assidu werken in bon accord tussen de twee delegatiën van de Administratieve Raad voor de Douaneregelingen kon worden vermoed. Zo werd echter het ogenblik van het tot stand komen van het nieuw tarief, in de „tolunie” neergelegd, dat van het tot standkomen dier overeenkomst (1 Januari jl.).

Nu worden dus (1e) opnieuw invoerrechten geheven, doch (2e) *niet* — en zo verkrijgt de tolunie haar betekenis — van de goederen herkomstig van België en Luxemburg en omgekeerd.

Zo dus wordt de tijdelijk na de oorlog bestaande toestand voor België en Luxemburg, en nu voor goed, bestendig; voor de andere landen treedt de normale toestand, het heffen van invoerrechten, weer in en dat, wat Nederland betreft, naar een enigszins hogere maatstaf dan die, welke vroeger gold.

Het is dus onjuist, als „Het Parool” aan het hoofd van een artikel plaatst „Benelux heeft vrijwel geen invloed (bedoeld is in ongunstige zin) op ons huishoudboekje”. Het *nieuwe Tarief* heeft invloed op ons huishoudboekje (volgens schatting Parool 1 pCt). Het tegelijkertijd tot stand komen van de Benelux heeft juist een tegenovergestelde werking.

Gerekend naar 1947 kan de nieuwe toestand dus geen goedkopere, doch alleen duurdere artikelen (voorzover van buiten Benelux-landen herkomstig betreft) brengen, doch dit niet omdat een *douaneovereenkomst* is gesloten, maar omdat er eindelijk — en dat is de normale toestand — *invoerrechten* worden geheven. Hoe dit prijspeil zich verder ontwikkelen zal, hangt onder andere af van de vraag, in hoeverre de landen onderling zich het nodige zullen kunnen verschaffen.

Ik meen, dat de thans ontstane toestand nu voor ieder duidelijk zal zijn. Op fitnesses ga ik niet in. Men kan die alle in mijn artikel van 16 April 1947 en in een ander aspect in mijn opstel in het Tijdschrift voor Overheidsadministratie van 24 Juli 1947 weervinden.

Thans echter de gevraagde beschouwingen over het in werking treden der douaneovereenkomst zelf. Hoewel het tenslotte, ondanks hartstochtelijk werken aan de Ministeries, niet mogelijk bleek, het gehele gamma van uitvoeringsbepalingen vóór 1 Januari jl. gereed en gedrukt te krijgen, stond het vast, dat de telkenmale aangekondigde en weer uitgestelde invoering niet langer kon worden

verschoven; — het aanstonds *nodige* daartoe is intussen tijdig gedaan.

Zoals altijd bij invoering van een nieuwe wet, zo deed zich ook thans weer het schouwspel voor, dat handel en industrie zich eerst druk begonnen te maken, zodra men zag, dat het ernst werd, dus in de regel te laat. Eerst in de laatste dagen van December werden problemen voorgedragen; van het bestaan van andere bezwaren kwam men slechts op de hoogte, nadat aan den lijve de invoering der nieuwe wetsbepalingen werd ondervonden.

Zoals telkenjare na de dadeloost de schepen uit Basra zich reppen in koortsachtige haast om de eerste te zijn, die de nieuwe oogst brengen naar de landen van overzee, zo spoedden thans de schepen zich naar de Nederlandse en Belgische havens, om te trachten, die vóór de fatale datum van 1 Januari jl. te bereiken. En wat men hier (en waarschijnlijk ook in België) niet volkomen begreep, was dit. Zolang geen overeenkomst met een derde land dit verbiedt, kan de verantwoordelijke Minister van Financiën bij overgang van de ene wetgeving op een andere zo soepel zijn als hij zelf wenselijk en in het belang van handel of industrie oorbaar vindt. Thans echter is het steeds nodig — wil niet reeds aanstonds tóch verschil in behandeling in beide landen ontstaan — omtrent elke te nemen maatregel vooraf precies overleg te plegen met de partner en zich aan het afgesprokene strikt te houden. De ervaring heeft alweer geleerd, dat, hoe goed men ook meent die afspraak te hebben gemaakt, toch nog verschil in opvatting mogelijk blijft, en evenzeer, dat (op grond van wat de praktijk leert) veranderingen wenselijk kunnen zijn.

Ook te dezen heeft de goede verstandhouding niets te wensen overgelaten. Een frappant punt, waarbij dit tot uiting kwam, was de nieuwe waardedefinitie; in elk land was men aan de hare gewoon; — in België waren er verhoudingsgewijs slechts weinig waarderechten — zo had men de quintessence van de verschillen niet direct door; sommige onderdelen van de uitvoeringsvoorschriften bleken moeilijk uitvoerbaar en voor de handel ongewenst. Reeds aanstonds is daarmee, na verkregen overeenstemming met de Belgisch-Luxemburgse Unie, voorzover mogelijk rekening gehouden. Wat ter zake blijft in vergelijking met de vroegere waardedefinitie¹⁾ is het volgende: De binnenlandse expeditiekosten tot op de plaats van vrijmaking moeten thans in de aan te geven waarde worden begrepen, dat zijn dus alle kosten, gemaakt voor het aan- en overbrengen der goederen tot de aankomst op de losplaats, waar zij worden vrijgemaakt. Als aankomst op de losplaats is te beschouwen de aankomst aan een station of kade ter losplaats (= plaats van vrijmaking). Tot deze (in de waarde te begrijpen) kosten behoren derhalve niet meer (zoals aanvankelijk werd vastgesteld) de op de plaats van vrijmaking gemaakte kosten van lossing of kosten voor de verplaatsing van de goederen, noch de expediteurskosten verbonden aan de vrijmaking daarvan. Maar wél die van lossing en overlading vóór de aankomst op de plaats der vrijmaking. Nog is vervallen de keus, die men vroeger hier te lande had tussen de normale prijs en de factuur.

De praktijk zal leren, of het gewenst is, ook op andere punten nog correcties aan te brengen bij de eerstvolgende wijziging der Douaneovereenkomst. Dat die (en verdere wijzigingen) er binnen afzienbare tijd zullen komen, staat vast. Dat men niet om elke kleine acceptabele wens aanstonds tot wijziging kan overgaan, zal ook hij, die niet bekend is met het minutieuse, over veel schijven en instanties lopend werk van het tot stand brengen en wijzigen van een conventie, verstaan. Bovendien is het nodig, dat hier niet overijld wordt te werk gegaan, doch eerst vertoond, wat de praktijk — die iets anders is dan de spoedig opwel-

lende kreet van een handelsman, die zich bij het eerste contact met een nieuwe bepaling reeds gegrepen acht — inderdaad leert.

Hoe ingewikkeld en veel omvattend dit werk is geweest kan enigszins worden duidelijk gemaakt door er op te wijzen, dat het nodig was, omtrent alle, d.i. 991, nog weer in tal van onderdelen verdeelde posten in het nieuwe Tarief overeenstemming te verkrijgen; dat nu reeds — afgescheiden van de regelingen, die t.a.v. de Wijn- en de Tabaksaccijns nodig waren — 10 algemene maatregelen van bestuur en instructies tot 15 Januari 1948 in de Staatscourant of het Staatsblad zijn verschenen en een aantal instructies aan de ambtenaren daaraan moeten worden toegevoegd; dat al die bepalingen tweetalig moeten zijn, zodat vooraf nauwkeurige tekstvergelijking nodig is, en dat omtrent al deze onderwerpen tot in finesses overeenstemming moest worden bereikt, bij het bestaan van verschillend georiënteerde wetgeving en daaraan ten grondslag liggende principes; ja, dat dezelfde woorden in de „Vlaamse” taal een andere betekenis hebben dan in de Noord-Nederlandse. Zo is bijv. het veelvuldig in de Nederlandse uitvoeringsvoorschriften gebezigde woord „vergunning” thans onbruikbaar geworden, omdat de betekenis daarvan in België een geheel andere is: Voeg daarbij nog het feit, dat de wetgeving omtrent de formaliteiten bij in-, uit- en doorvoer — schoon gelukkig in principe in het Zuiden en in ons land op de basis van dezelfde Algemene wet van 1822 opgetrokken —, de organisatie van de Belastingdienst en de ambtelijke hiërarchie in de drie landen en elkaar afwijken, en men heeft een beeld van enige moeilijkheden, die moesten worden overwonnen.

Dit werk is nog niet geheel voleind; ook in de komende weken zal daaraan worden gewerkt, doch het is althans zóver, dat de invoering geruisloos is verlopen.

Eén opmerkelijk feit vraagt de aandacht. Het was niet te verwonderen, dat het aantal paspoorten in de laatste dagen van December sterk naar boven liep; ieder trachtte telegrafisch of telefonisch zijn leverancier elders tot spoed aan te sporen om te bereiken, dat men zoveel mogelijk goederen vóór invoering van het tarief binnenhaalde; dat echter ook daarmee het aantal paspoorten groter bleef of nog soms steeg, is weinig verklaarbaar. Het is mogelijk, dat men niet tijdig genoeg heeft gewaarschuwd. Het is óók mogelijk, dat de tariefbarrière de importeurs hier en de exporteurs elders maar matig interesseert. Het zou niet de eerste maal zijn, dat bleek, dat een invoerrecht maar zelden hoog genoeg is om de invoer daadwerkelijk te belemmeren (men denke aan de invoering der contingentering vóór de oorlog). Hoe dit alles ook zij — de invoering van het *nieuwe Tarief*, niet van de *douaneovereenkomst*, heeft tot bijzondere stagnatie, althans tot enige voorbijgaande moeilijkheden, aanleiding gegeven. De praktijk zal de rest moeten leren.

Reeds vóór het in werking treden van het in de douaneovereenkomst vastgelegde tarief, bleek wijziging (bij K.B. 17 December 1947 Stbl. H 429) nodig in verband met het op 30 October 1947 te Genève gesloten algemeen accoord inzake douanetarieven en handel.

Een aantal andere wijzigingen zijn in overweging in verband met door belanghebbenden te berde gebrachte bezwaren; deze zullen zo nodig en mogelijk, te zijner tijd tezamen een onderwerp van wijziging der overeenkomst uitmaken. De bezwaren zijn van verschillende aard. Sommige daarvan kunnen zonder meer ter zijde worden gelegd; uiteraard zijn er velen, die uitsluitend klagen over verhoging, zonder dat daarbij argumenten worden aangevoerd, die niet reeds bij de samenstelling werden overwogen; andere bezwaren, die veelal reeds door de samenstellers waren ontdekt, betreffen het hoger belaste — tegen het gevolgde systeem in — van grondstoffen dan de daaruit vervaardigde producten. Dergelijke ge-

¹⁾ Daarover zie men mijn wetg. I.U. en D. 2de druk, blz. 504-537, mijn „Moderne Tarieven”, blz. 45 vlg., en Paymans, „De Waardewet” (Noorduyn & Zn., Gorinchem).

vallen — gevolg van de praktische onmogelijkheid om foutloos alle voor het vaststellen van de maatstaf van heffing van belang zijnde punten te overzien (de Britten noemen dit een „flaw”) — komen bij elke invoering van een nieuw tarief voor; dat kan ook bij de zorgvuldigste samenstelling niet worden voorkomen, omdat men zich niet in alle gevallen volledig rekenschap kan geven van alle doeleinden, waarvoor een voltooid artikel, dat aanwending vindt als grondstof van een ander, kan worden gebezigd²⁾.

Verdere schorsing van sommige invoerrechten.

Het in de overeenkomst vermelde tarief is verder niet in zijn geheel in werking getreden. Reeds aanstonds werd overwogen, dat er, hetzij in het ene land, hetzij in alle drie, artikelen zouden zijn, waarvan de schaarste zich nog op ernstige wijze doet gevoelen en die niet in voldoende mate in een der drie landen aanwezig zijn, om het normaal verbruik in alle drie te voorzien.

Voor die artikelen wilde men ook de nieuw vastgestelde invoerrechten tijdelijk, hetzij geheel of gedeeltelijk, schorsen.

Het vaststellen van de lijst dezer artikelen — waarbij alle geïnteresseerden en departementen in de drie landen werden betrokken — heeft aanleiding gegeven tot langdurige en moeilijke besprekingen. Beslissende factoren voor hetzij gehele, hetzij gedeeltelijke schorsing waren de volgende.

Het heffen van invoerrecht moet als de normale gang van zaken worden beschouwd; schorsing kan dus alleen worden overwogen, indien bijzondere aanleiding aanwezig is, om daartoe over te gaan.

Die bijzondere omstandigheden zijn abnormale schaarste, gepaard gaande met dringende behoeften, in die gevallen, waarin de totale behoefte der drie landen niet door de productie daarvan in de Tolunie kunnen worden gedekt³⁾.

Zelfs op die basis bleek het niet altijd mogelijk eensgezindheid te verkrijgen, en wat voor het ene land gold was soms tegenstrijdig aan het belang van één der beide andere. Maar er zijn erger dingen dan deze en eens per jaar zal worden bezien, of en in hoeverre zij verder (tijdelijk) gehandhaafd zullen moeten worden of niet.

De Preferentiebeschikking-Tariefbesluit 1947.

Bekend, wederom, veronderstel ik, dat Nederland en zijn koloniën immer een eigen, afzonderlijk douanegebied hebben uitgemaakt; ieder der onderdelen had zijn eigen tarief en voor het moederland bestonden geen andere bepalingen dan voor derde landen.

Anders was dit in België; daar had het moederland wel preferentie. Ook hier was uiteraard gelijkshakeling, eis. Die viel — en dan nog onder het voorbehoud, dat de tijden meebrengen — alleen te treffen door enige weinige artikelen op te sommen, waarvoor de preferentie zou gelden. — Er bleven er niet veel over; het lijstje van goederen „van oorsprong uit de (wederzijdse) overzeese gebiedsdelen” is zo klein, dat ik het hier in zijn geheel geven kan:

Gehele vrijstellingen: bananen, ananassen, gekristalliseerde suiker (in beperkte hoeveelheid), hout enkel overlans gezaagd, ander dan naaldhout.

Gedeeltelijke vrijstellingen: sinaasappelen en mandarijnen, ongebrande koffie en cacao bonen, (beide in beperkte

²⁾ Wie meent, inderdaad gefundeerde klachten over het tarief te hebben, zij medegeedeeld, dat ingezetenen van elk der drie landen deze, zo goed mogelijk gemotiveerd, uitsluitend moeten indienen bij de Voorzitter van de eigen delegatie van de Conseil voor de douaneregelingen, d.i. voor ingezetenen van de Belgisch-Luxemburgse Unie aan het adres Wetstraat 14 te Brussel, voor Nederlandse ingezetenen aan het adres Kneuterdijk 22 te 's-Gravenhage. Andere wensen (of verzoeken om inlichtingen) over belastingzaken, welke met de Douaneovereenkomst samenhangen, behoren belanghebbenden — ieder in eigen land — aan hun Ministerie van Financiën te doen toekomen.

³⁾ M.v.T.: „eerste levensbehoeften en goederen, welke economisch zijn voor het herstel en de wederopbouw van het economisch leven, zolang de algemene economische toestand tot schorsing aanleiding geeft”; Considerans Besluit Regent België: „sommige voedingsproducten en sommige producten bestemd om 's lands economisch herstel te versterken”.

hoeveelheid), plantaardige, vluchtige oliën, fineer, triplex-hout (post 393b).

Al deze goederen op drie na staan echter ook op het lijstje der geschorste rechten!

Bijzonderheden omtrent de uitvoering meen ik hier eveneens achterwege te mogen laten.

„Sameervoeging douanevisitatie van reizigers” op de gemeenschappelijke grens.

Zo de hoop van de reizigers in internationaal verkeer, dat met de douaneovereenkomst bij reizen naar en van het Zuiden het oponthoud en de daaraan annexe bezwaren aan de grens voor hen zouden ophouden, ijdel is, toch zullen zij weldra van het tot stand komen der douaneovereenkomst een aanmerkelijk soulaas ondervinden in de vorm van een halvering van de duur van dit oponthoud, voorzover zij over Roosendaal zullen reizen. Principieel is toch overeengekomen — en het staat te voorzien, dat de nieuwe regeling begin Mei a.s. in werking zal kunnen treden —, dat deze visitatie door beide douanes gelijktijdig te Roosendaal zal geschieden. Zodra de gelegenheid daartoe zich opent, zal hetzelfde aan de Oostzijde geschieden te Visé. Waar het oponthoud op elk der stations ongeveer drie kwartier duurt, mag worden aangenomen, dat de reizen tussen België en Nederland en verder gelijke stations met een zelfde tijdsduur zullen kunnen worden verkort.

Een poging van de Raad voor de douaneregelingen in dezelfde geest — het afschaffen van de triptieken voor motorrijtuigen tegelijk met de invoering van de douaneovereenkomst — is vooralsnog niet in vervulling gegaan. Dat had m.i. anders gekund en de motieven daarvoor, voorzover ik ze kan overzien, schijnen mij niet afdoende toe. Wat echter „niet en is, kan nog worden” en bij een economische unie in elk geval is een triptiekensysteem onbestaanbaar.

Een derde maatregel in dezelfde geest is het openstellen van de met elkaar corresponderende kantoren aan beide zijden van de grens op dezelfde uren. Daarvan zal in het bijzonder het goederenvervoer de voordelen ondervinden.

Herkomst beschikking-Tariefbesluit 1947⁴⁾.

Over het herkomstartikel (art. 3, 4 en 29 Tariefbesluit 1947) schreef ik reeds in het April-artikel. Voor deze materie in het bijzonder geldt, dat het noodzakelijk is, de douaneambtenaren in de drie landen zo nauwkeurig en gelijkkluidend mogelijk te instrueren.

Aan de korte bovenvermelde beschikking had men daartoe niet genoeg. Uitvoerige voorschriften, bij de toepassing in acht te nemen, zijn dan ook gelijktijdig verschenen. De beschikking zelf regelt hieromtrent het volgende: Wie aanspraak maakt op de vrijstelling volgens art. 3 moet in de aangifte ter invoer uitdrukkelijk doen blijken, dat de goederen herkomstig zijn uit de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en dat zij van daar, uit het vrije verkeer, rechtstreeks in Nederland zijn ingevoerd. Hij is daartoe gehouden in de aangifte aan de omschrijving van de soort der goederen de aanduiding „B.L.E.U.-goederen” toe te voegen.

Onder „aangifte ten invoer” is ten deze te verstaan de aangifte gedaan teneinde het in het vrije verkeer brengen van goederen te bewerkstelligen, hetzij rechtstreeks uit het buitenland, hetzij na voorafgaande opslag in entrepôt.

Bij twijfel ter zake kunnen de douaneambtenaren bewijzen vragen en bij mondelinge aangifte een schriftelijke vorderen.

De Tarrabeschikking 1947⁵⁾.

Zoals bekend mag worden verondersteld en logisch is, wordt bij het invoeren van goederen rekening gehouden

⁴⁾ Beschikking Minister van Financiën dd. 29 December 1947, No. 172 (Ned. Stort. 250).

⁵⁾ Stort. 29 December 1947, No. 250.

miet de verpakking. Art. 8 van het Tariefbesluit 1947 en haar instructie geven daaromtrent nadere aanwijzingen.

Bepaald aangewezen goederen zijn naar het nettogewicht belast. Teneinde ontpakking daarvan zoveel mogelijk te voorkomen, zijn voor verschillende op deze wijze verpakte goederen, die plegen te worden ingevoerd in standaardverpakkingen, van ouds wettelijke (vaste, forfaitaire) tarra vastgesteld.

Daar ook ten deze (wil er van gelijkheid van heffing sprake zijn) in alle drie landen gelijke bepalingen moeten gelden, terwijl bleek, dat zij geenszins overal gelijk waren, bood de invoering van het nieuwe tarief gereede aanleiding, ook deze materie opnieuw onder de ogen te zien. Bij het ingestelde onderzoek, welke der wettelijke tarra — sommige daterend van meer dan een eeuw, andere van drie kwart eeuw terug — nog met de werkelijkheid overeenstemden — bleek in verschillende gevallen, dat (o.a. tengevolge van het gebruik maken van betere middelen van transport en sneller vervoer) de verpakkingsmiddelen tegenwoordig minder volumineus en zwaar zijn, zodat de vroeger vastgestelde tarra te hoog waren; in andere, dat van een standaardverpakking niet meer kan worden gesproken, zodat de waarheid bij het gebruik maken van wettelijke tarra in het geheel niet zou worden benaderd, wat veeleer tot grote ongelijkheid in heffing aanleiding zou geven. Dit leidde deels tot verlaging van de oude wettelijke tarra, deels tot opheffing daarvan.

Thans zijn zij, tot een nader vastgesteld percentage, slechts voor een achttal artikelen in stand gebleven.

Wijn.

Een paar artikelen eisen nog bijzondere vermelding; het eerste is de wijn, een accijnsmiddel in het binnenland, dat bij invoer, als equivalent van de accijns niet met een invoerrecht (doch eveneens met een accijns) was belast.

Een enigszins vreemde figuur was dit altijd. Accijnsmiddelen zijn tenslotte artikelen voor gebruik van de mens, die hier te lande worden voortgebracht, gefabriceerd, geteeld of althans verwerkt. Alleen dit laatste — en dan nog nauwelijks en voor sommige soorten — viel van wijn te zeggen. Doch het regiem had hier burgerrecht verkregen; de wijnhandel was er, speciaal in verband met de bepalingen over verlengbaar crediet, zeer mee ingenomen. Tijdens de bezetting werd dit anders; de bezetter maakte er bij de invoer een invoerrecht van en daarmee is een „Crediet” niet verenigbaar. Om de handel zoveel mogelijk de van ouds geldende vrije beschikking over zijn wijn en het manipuleren daarmee te laten, werd toen door onze departementsambtenaren het er zich eigenlijk niet toe lenend stelsel van fictief entrepôt voor dit artikel bedacht, een stroever systeem nochtans dan het oude, waartoe — ook wat de heffing van accijns bij invoer betreft — na de bevrijding werd teruggekeerd.

Reeds bij de behandeling van deze accijns in de Commissie voor de Accijnzen van de Raad voor de Douaneregelingen was gebleken, dat dit stelsel ook bij de Belgen en Luxemburgers geen genade kon vinden. Door toevallige omstandigheden — het op 30 October 1947 te Genève gesloten algemeen accoord (ik kan, zonder in lange uiteenzetting te treden, dit alles niet uitvoeriger omschrijven) — moest echter juist op dit gebied reeds vóór het in werking komen van de gelijkschakeling der accijnzen (welke slechts in de loop van dit jaar is te verwachten) deze wijziging in werking treden, tegelijk met het tarief der invoerrechten. Wederom is de belasting op ingevoerde wijn een invoerrecht geworden, thans omschreven in de posten 153—156 van het Tarief; in de herstelde regeling inzake opslag in fictief entrepôt van wijn is zoveel als doenlijk met de daartegen bij de wijnhandel bestaande bezwaren rekening gehouden.

Tabak.

Accijnsmiddel, als vervaardigd (tot gebruik gereed

gemaakt) product in het binnenland, en als ruwe tabak met invoerrechten belast bij de invoer. Over deze moeilijkheden schreef ik reeds in het artikel van 16 April 1947.

Het invoerrecht werd verhoogd van f 2,40 tot f 25 c.g. f 35 per 100 kg netto gewicht. Bij de sterke prijsverhoging, die het eindproduct allengs heeft ondergaan, zal dit in de prijs der artikelen niet zoveel uitmaken en het nabije verleden heeft wel bewezen, dat de verslaafdheid aan het rookgenot zo groot is, dat niemand er een pijp, sigaar of cigaret minder om zal roken. Wat dat betreft behoeft de tabakshandel zich niet te verontrusten ⁶⁾. Hier ligt het bezwaar elders. Laag naar het gewicht belaste goederen (bij welke dus niet veel kans van verwisseling tegen waardevoller goederen bestaat) en welke de fiscus in elk geval (anders dan bij naar de waarde belaste goederen) niet aangaan, kunnen worden opgeslagen in fictief entrepôt. Dat is de bergplaats, die niet mede door de administratie der belastingen wordt afgesloten en waarin men dus — behoudens periodieke inventarisatie — vrij is te doen, wat men wil. Dit risico is eigenlijk bij deze maatstaf van heffing voor de fiscus te groot. Desondanks heeft zij het, om de belangen van de tabakshandel niet aan te tasten — aangedurfd, vrijwel alle desbetreffende tot 1 Januari j.l. geldende bepalingen, inclusief die omtrent het betrekken van monsters (zij het met machtiging vooraf van de betreffende inspecteur der invoerrechten en accijnzen) te handhaven en sommige vrijgevege bepalingen daaraan toe te voegen. Alles in het uitdrukkelijk tot uiting gebracht vertrouwen, dat de handel zelf tegen misbruik in deze mede zal helpen.

De toestand bij het inwerking treden der douane-overeenkomst is dus, zoals ik die in mijn vorig artikel uiteenzette.

Derhalve hebben de drie landen zelfde invoerrechten voor van derde landen ingevoerde goederen. Generlei heffing van invoerrechten bij de binnenkomst van goederen van Nederland naar de Belgisch-Luxemburgse Unie en omgekeerd.

Vooralsnog worden in elk der drie landen de accijnzen en de omzetbelasting (in België de „taxe de transmission”) gehandhaafd — de hopelijk, slotonderhandelingen over het daaromtrent door de Raad voor de douaneregelingen onderworpen rapport zullen aan het eind dezer maand te Luxemburg door de betrokken Ministers worden gevoerd.

Eveneens wordt gehandhaafd het stelsel van licenties voor in- en uitvoer en de deviezencontrole. We kunnen in standaardterminologie spreken van een „onvolledige tolunie”.

Een punt eist nog, bijzondere beschouwing: het vraagstuk van de „caisse commune”. Dit punt is reeds door de Conseil onder ogen gezien, doch in het bijzonder in dit stadium valt het moeilijk daaromtrent een alle belanghebbenden bevredigende regeling te treffen. Zo lang dit zo blijft, behoudt derhalve ieder land de invoerrechten, die hij wegens invoer van andere landen heft, onverschillig of die goederen wellicht uiteindelijk bestemd zijn om — in vrij verkeer — naar één der twee andere landen te worden doorgezonden.

In deze maand sprak Minister Spaak, zich richtende tot al wat gezag heeft in Rotterdam, in een, enerzijds vertrouwen in de toekomst ademende, doch anderzijds aan Churchill's „bloed en tranen”-redevoering herinnerend woord, over de enige weg, die thans nog voor de kleine naties overblijft, zich welbewust, dat er daarbij door allen offers gebrácht moeten worden, maar ook in bereidheid die te brengen.

Van die offers heb ik er in het bijzonder in de slotalinea's enige genoemd.

Hoe meer ik in de gelegenheid ben geweest om al wat

⁶⁾ Men zie hiervoor ook het Aprilartikel.

hieraan vast zit te overzien, en hoewel het mij nog niet ligt, als ik telkens zie, dat tenslotte ook politieke en militaire toenadering zal moeten worden gezocht, hoe meer ik tot de overtuiging ben gekomen, dat deze politicus-staatsman met breed en diep inzicht, die wel de grootste promotor van de gehele uniegedachte mag heten, gelijk heeft.

Vóór ons ligt, het wordt elke week duidelijker, slechts deze ene mogelijkheid, deze éne weg, en mogen daarop, hoe verder we die afleggen, telkens meer en grotere hindernissen zijn neergelegd, toch kunnen we die met blijmoedigheid, „courageux et audacieux”, tegemoetgaan, omdat het geloof in ons is, dat — indien al — „ginds een wereld ligt”. Of laat ik het nog anders zeggen: indien iemand in particulier egoïsme zich benadeeld acht, dan heeft hij te bedenken, dat dit geenszins beduidt; dat hij daardoor ook „in the long run” zal worden gelaedeerd. Immers, van het in stand houden of weer oprichten van onze economie *als geheel* hangt tenslotte ook de vraag af, of de delen daarvan zich op de duur zullen kunnen handhaven en op welk pèil dit zal kunnen geschieden. Benelux — en een ander middel is er niet — opent de mogelijkheid, dat niet onze gehele welvaart (want ook de gave bomen zullen anders met de rotte worden geveld) te gronde gaat.

Of nog anders weer: men stare zich evenmin *hier* dood op kleine voor- (of na-)delen, die voor België of Luxemburg uit de nieuwe regelingen voortvloeien, als *daar* op sommige, welke voor Nederland zouden kunnen ontstaan. Die verschillen bestaan er immers ook tussen Amsterdam en Rotterdam, tussen platteland en stad, tussen zee- en landgewest, en geen Regering, welke die opheffen kan. In zaken, die het bestel van het land zelf raken, gaat het *algemeen* belang voor. Ook te dien opzichte is nodig, dat men in economisch opzicht voortaan als „land” de Unie en niet België, Nederland of Luxemburg afzonderlijk ziet. Het spreekt vanzelf, dat elk der drie landen er naar zal en moet streven, geen offers te aanvaarden, die het, zonder het tot stand komen der Unie in gevaar te brengen, niet behoeft te accepteren — zoals Amsterdam zich maar niet zo zonder meer behoeft neer te leggen bij een wettelijk tot stand gekomen voordeel, dat Rotterdam zou gaan genieten —, maar men moet trachten in te zien, dat wat het zwaarst is, het zwaarst weegt en *moet* wegen en dat dit tenslotte het beste is voor het grote geheel, en daarom ook voor het eigen land. Ook bij elke *nationale* regeling ondervindt wel iemand directe schade; ook een bij meerderheid van stemmen in de Kamers tot standgekomen wettelijke regeling vindt soms de *minderheid* zelfs *principieel* verkeerdt. Maar „de minimis non praeter”, en ook een Regering kan niet anders handelen.

En als de twee rijken in Europa, die er eens, elk op zijn beurt, het machtigst waren, zich, zoals ik op de avond van het corrigeren van deze drukproef lees, uit eigen initiatief opmaken om tesamen, met de reeds tot een symbool geworden „Benelux” een unie aan te gaan, dan doen zij dat evenzeer na te hebben overwogen, dat op deze wijze voor hen niet louter *voordeel* alleen is te behalen.

En als de U.S.A. aan Europa zijn machtige hulp, met opoffering van grote bedragen, biedt, dan is dit zeker niet altruïsme alleen, maar *nog* minder, ja uitgesloten; dat het daarin geen nadelen voor het eigen gemenebest ziet.

Er zijn andere waarden opgekomen; de wereld grijpt hartstochtelijk de weinige, grote middelen aan; om de westerse cultuur te redden en-bij zó groot doel vervagen de kleine dingen.

In de 35 jaar van mijn ambtelijke dienst heeft handel, landbouw of industrie mij tal van malen voorgehouden, dat van deze of die wettelijke maatregel de ondergang van dit of dat het gevolg zou zijn, maar dit désastre volgde nimmer; veeleer zijn al die maatregelen — ik laat

die van na de oorlog er even buiten — geruisloos gepasseerd.

De gunstige indruk, die het samenwerken in Benelux-verband elders heeft gemaakt, het nuttig effect, dat daardoor bij de onderhandelingen te Genève is bereikt; zal ik niet nader adstrueren. Dat is reeds tot conventioneel wordens toe gedaan.

Tot het verder slagen van het constructieve toekomstbeeld, dat ons aldus wordt geboden, is echter nodig — ik herhaal het ook nu — dat de Uniegedachte in ons zelf werkelijkheid wordt en wordt beleefd. Dat wil zeggen: dat wij kunnen aanvoelen, dat het *ons* goed gaat, indien het de *Unie* goed gaat.

„Activity is liable to commit some injuries, but indolence is sure to do no good”.

Rotterdam, Januari 1948.

van der POEL.

HET AGRARISCH EXPORTSALDO VAN NEDERLAND.

Inleiding.

Een onderzoek naar de plaats van de landbouw in ons economisch leven kan van verschillende punten uit beginnen. Men kan bijv. de vergelijking maken tussen percentage werkers en percentage van het nationaal inkomen, of men kan de waarde der agrarische productie vergelijken met de industriële of met de opbrengst van de scheepvaart. Welk beginpunt men ook kiest, altijd zal men de agrarische sector naast en tegenover de andere sectoren zetten en dus in principe de grenzen van het begrip „agrarische sector” bepalen. Het spreekt vanzelf, dat in grensgevallen de keuze arbitrair zal zijn, hetgeen evenwel op het totale beeld geen noemenswaardige invloed zal hebben.

De agrarische sector neemt in het Nederlandse economische leven een typische plaats in, afwijkend van de betekenis, welke hij in andere landen heeft. Terwijl in landen met een ander klimaat ook gewassen worden geteeld, welke grondstoffen voor de kleding of voor de bereiding van genotmiddelen leveren, produceert de Nederlandse landbouw vrijwel uitsluitend voor de voedselvoorziening. De uitzonderingen daarop — o.a. vlas, stroocarton —, hoe interessant deze producten ook mogen zijn, vormen een onbetekenend percentage van het geheel. Deze omstandigheid heeft Nederland met slechts enkele landen gemeen en dit vergemakkelijkt de analyse van de betekenis, welke de landbouw voor de economie van het land bezit, ten eerste, aangezien een eenvoudige maatstaf wordt geboden voor bepaling en begrenzing van het gebied van onderzoek, nl. de zeer sprekende taak: voedselvoorziening.

Het sociale aspect van deze typische taak van de landbouw willen wij hier slechts aanduiden, daar zij niet binnen het bestek van de hier volgende economische analyse valt. Deze sociale functie wordt wel het duidelijkst gedemonstreerd in de naam van de internationale organisatie, welke werd gesticht om de klemmende voedingsproblemen der na-oorlogse wereld op te lossen. Deze naam „Food and Agricultural Organisation” drukt wel zeer duidelijk uit, wat de mens van de landbouw verwacht: de verzorging van de voedselvoorziening, zijn „dagelijks brood”.

Het is dus interessant, ja zelfs uiterst gewenst, om economisch te bepalen, welke de plaats van de landbouw is in Nederland. Om temidden van de grote gevarieerdheid der verschijnselen de consequente lijn te kunnen volgen, is dus het criterium „voedselvoorziening” aanvaard. Dat dit medebrengt, ook de visserij in de redering te betrekken, brengt vrijwel geen bezwaar met zich, rondt veeleer het beeld organisatorisch verder af.

Ook met dit criterium zijn er nog moeilijke grensgevallen. Moet men bijv. cacao en zuidvruchten, koffie en thee als voedsel beschouwen? Onze keuze zal in het onderstaande worden toegelicht.

De band tussen landbouw en voeding is in de achter ons liggende oorlogsjaren nog eens duidelijk onderstreept. Scherper dan uit alle berekeningen is toen gebleken, dat de Nederlandse landbouw aan ons volk onder die omstandigheden (afgesneden van een groot deel van de wereld) slechts een sober rantsoen kon verschaffen. Men weet dan ook wel, dat onze graad van zelfvoorziening, niet meer dan 70-80 pCt bedraagt.

Probleemstelling.

Het probleem, waarover dit artikel handelt, is dus kort geformuleerd het volgende: zijn de agrarische sector en de visserij in staat ons volk geheel te voeden, m.a.w. verrichten zij een volwaardige economische taak of is de activiteit op dit gebied een weliswaar nuttige doch slechts gedeeltelijke bijdrage tot dat doel?

Anders geformuleerd komt deze vraag hierop neer: zijn de Nederlandse landbouw en visserij een zelfstandige factor in ons volksbestaan, één der grondslagen, waarop het steunt, of is het juist andersom; steunen zij voor subsidies of door hun deviezenbehoefte op het overige deel van onze economische activiteit?

Het antwoord op deze vraagstelling moge aan het beoogd voorafgaan. Het luidt als volgt: de agrarische sector, inclusief de visserij, is vóór de oorlogsverwoesting niet alleen in staat geweest het gehele Nederlandse volk te voeden, hij heeft zelfs een deviezenoverschot gelaten, waaruit, behalve relatief luxé importen als koffie, thee en cacao, nog een bijdrage voor de overige sectoren van ons economische leven kon worden gedaan. Deze sector, waarin slechts een kwart van de bevolking werkzaam is, vormt dus een stevige grondslag voor ons economisch leven.

Zover ons bekend is, werd nog nimmer een handelsbalans opgesteld voor een deel van het Nederlandse economische leven. Waarschijnlijk ontbrak een aansporing, doordat het nut ervan werd betwijfeld. Wanneer wij het dan ook ondernemen in dit artikel een dergelijke balans voor de agrarische sector op te stellen, dan doen wij dat, zoals nader zal blijken, niet alleen om theoretische, doch evenzeer om praktische redenen. Een dergelijke analyse van de Nederlandse betalingsbalans zal, naar wij menen, een dieper inzicht geven in de betekenis, welke deze sector heeft voor de Nederlandse economie, een betekenis, die zelfs in kringen van belanghebbenden niet altijd in haar volle omvang wordt gezien.

Er is voldoende motivering aanwezig om de landbouw en de daarmee nauw verbonden visserij uit het geheel te lichten. De voornaamste overweging is wel, dat het hier een sector betreft van onze bedrijvigheid, waar de verantwoordelijkheid berust voor onze voedselvoorziening. Deze verantwoordelijkheid is organisatorisch bepaald en zij wordt staatkundig gedragen door één minister.

Begripsbepaling.

Alvorens deze stellingen aan de hand van cijfers toe te lichten, staan wij even stil bij de betekenis van het begrip „agrarische sector”, waaronder wij, in verband met de voeding, ook de visserij willen begrijpen. Hieronder is samengevat de landbouw¹⁾, de visserij en voorts de industrie, welke de producten van deze takken van bedrijvigheid verder bewerkt. De verwerking van agrarische producten van vreemde oorsprong, welke vóór de oorlog eveneens een belangrijk deviezenoverschot opleverde, is bij de hier volgende berekeningen dus buiten beschouwing gelaten.

Deze begripsbepaling sluit, behoudens voor de visserij, grotendeels aan op de door het C.B.S. gebruikte rangschikking der gegevens. Gezien vanuit het door ons ge-

kozen standpunt der voedselvoorziening is de betekenis daarvoor van de visserij voldoende rechtvaardiging voor de opneming hiervan in deze groep.

Hoewel het voorts dus gebruikelijk is de industrie, welke de eigen agrarische producten verwerkt, eveneens tot de agrarische sector te rekenen, willen wij dit voor ons speciale doel nog eens afzonderlijk motiveren. Deze industriële verwerking — men denkt hier aan producten als zuivel, aardappelmeel, conserven, stocarton e.d. — betekent niet anders dan een verhoging van het „niveau”, waarop de producten worden aangeboden. Zij vertoont een graadueel doch geen principieel onderscheid met de niveauverhoging, bewerkstelligd door sortering, verbetering van verpakking, kwaliteitscontrole aan de grens en regelmaat in de levering van agrarische producten als zodanig. Door deze „standing” van de Nederlandse handel is het bijv. mogelijk gebleken met succes te concurreren tegen producten, die door andere landen tegen lager prijs werden aangeboden.

Ondanks de principieële overeenstemming met de grondslagen van de C.B.S.-cijfers, moesten daarop enkele correcties worden toegepast. Dit bracht een aantal berekeningen mede, welke zullen worden toegelicht.

De principieële opbouw van de agrarische handelsbalans.

Wij zijn uitgegaan van het onbetwistbare feit, dat de voedselvoorziening van het Nederlandse volk vóór de oorlog goed was te noemen. Zij geschiedde deels met producten van eigen bodem, deels uit import.

Ons interesseerde nu in het bijzonder de vraag, in hoeverre deze voedselimport vóór de oorlog betaald kon worden met de opbrengst van onze eigen agrarische producten, waarbij wij geabstraheerd hebben van de soorten valuta, verkregen door export en nodig voor import.

Om het gestelde doel te bereiken hebben wij de handelsbalans opgesteld voor de „agrarische sector”. Deze „agrarische sector” werd hierbij als geheel zelfstandige economische eenheid behandeld, waaraan de taak is toebedeeld: verzorging van de voedselvoorziening van de gehele Nederlandse bevolking. Als invoer zijn vermeld de grondstoffen, nodig voor de eigen agrarische productie, alsmede de voedingsmiddelen, waarmee het Nederlandse dieet moest worden aangevuld. De uitvoer omvat alle producten van landbouw en visserij inclusief de verwerkte producten daarvan.

Het was de vraag, of relatieve luxe producten als koffie, thee, cacao en ten dele ook zuidvruchten als voedingsmiddelen waren aan te merken. Na vergelijking met het huidige rantsoen hebben we van de eerstgenoemde genotmiddelen 50 pCt als normaal en 50 pCt als luxe aangemerkt. Ten aanzien van de zuidvruchten, die voor een deel de export van eigen fruit mogelijk maakten, hebben wij eveneens de helft als voedsel, de helft als luxe beschouwd. In zekere zin zijn deze beslissingen arbitrair; het kwam ons voor, dat zij redelijk waren. In het samenvattende overzicht zullen de „luxe”-importen afzonderlijk worden opgenomen.

Theoretisch leek het ons aantrekkelijk de handelsbalans uit te breiden tot een betalingsbalans; het nut van de vele berekeningen en ramingen, die daarvoor te doen waren, leek ons echter twijfelachtig. Aangezien zij waarschijnlijk het verkregen beeld in principe niet zouden wijzigen, hebben wij er van afgezien.

Het opstellen van een handelsbalans voor een onderdeel van het geheel brengt uiteraard nog andere principieële moeilijkheden mede. Teneinde een oordeel over het eindresultaat mogelijk te maken, leggen wij daarvan in het kort rekenschap af.

Allereerst waren wij ons ervan bewust, dat de balans van een gedeelte het gevaar in zich bergt van principieële onvolledigheid. Deze omstandigheid heeft bijvoorbeeld het bedrijfsleven er toe geleid om in een analoog geval de budgettering, welke aanvankelijk veelal beperkt was

¹⁾ Landbouw omvat akker- en weidebouw, veeteelt en tuinbouw.

tot de onkosten, uit te bouwen tot een begroting voor het gehele bedrijfsgebeuren. Partiële berekeningen leiden nl. spoedig tot het „wegdrukken” van ongewenste posten. Voor dat gevaar hebben wij ons willen hoeden.

Zo wordt een grensgeval voor de agrarische deviezenbalans gevormd door het verbruik in de agrarische sector van binnenlandse grondstoffen, die ook hadden kunnen worden uitgevoerd. Een voorbeeld daarvan zijn Limburgse kolen voor verbranding van de buitenlandsche markt leveren. De verantwoordelijkheid voor het niet uitvoeren van de kolen ligt bij de agrarische sector, die stelt en waar moet maken, dat door het aangegeven verbruik de export inderdaad hoger wordt. Omgekeerd is het binnenlands verbruik van niet tot de voedselvoorziening bijdragende agrarische producten in principe als export op te vatten (strocarton, vlaslint). Wij hebben deze posten als fictieve import resp. fictieve export betiteld en afzonderlijk in de handelsbalans opgebracht.

De berekeningen.

Hoewel in het ondervolgende zo goed mogelijk met alle factoren rekening is gehouden, bestaat de mogelijkheid, dat toch nog een enkele over het hoofd is gezien. Zo is bijv. niet opgenomen de waarde der textielhulpmiddelen (uit aardappelmee) in het binnenland verbruikt, omdat wij deze grootheid niet kenden.

Het is evenwel zeker, dat de fout tengevolge van soortgelijke omissies ten hoogste enkele miljoenen zal bedragen.

Zoals in de probleemstelling is gesteld, hebben wij willen nagaan, in hoeverre de agrarische sector, inclusief de visserij, in staat is geweest het Nederlandse volk te voeden, hetzij door directe productie, hetzij door het verwerven van de deviezen nodig voor de import der overige voedingsmiddelen (bijv. broodgranen). Om deze prestatie van de Nederlandse landbouw in visserij te kunnen waarderen, is het niet nodig de productie, welke in het binnenland geconsumeerd wordt, te berekenen. Wij kunnen volstaan met het becijferen van de waarde der uitgaande agrarische producten en de kosten van de ingevoerde voedingsmiddelen, grondstoffen voor voedingsmiddelen (bijv. voor margarine) en grond- en hulpstoffen voor de landbouw.

Ons begrip „agrarische sector” omvat dus voor import en export de volgende posten van naamlijst D van het Centraal Bureau voor de Statistiek: D 1—11, 14—16, 18—32, 39, 47, 51, 72—78, 112, 114—116.

Voorts zijn er nog een aantal andere posten, die niet regelrecht uit de jaarstatistieken, deel II, kunnen worden afgelezen en waarvan hier in het kort de berekeningswijze volgt.

Margarine.

Verbruik vóór de oorlog 48.000 ton. Om de importwaarde van de grondstoffen te bepalen hebben wij de waarde van deze hoeveelheid berekend tegen de prijzen, volgend uit de exportstatistieken, verminderd met 20 pCt voor de binnenlands toegevoegde waarde. Deze benadering, hoewel globaal, is voor deze eerste berekening van een totaal overzicht ons inziens verdedigbaar.

Zo werd bijv. in 1929 opgenomen: 48.000 ton margarine à 56 ct per kg, totaal f 26,9 miljoen, minus 20 pCt. Ten behoeve van de voeding van het Nederlandse volk is dus geïmporteerd:

f 17,9 miljoen aan margarinegrondstoffen.

Soyabonen, copra, palmpitten, slag-lijnzaad.

Als import voor de veevoedersector opgenomen een derde van de C.B.S.-importwaarde, zijnde de waarde der veevoeder achtergebleven na het uitpersen der olie. De export van plantaardige oliën komt uiteraard niet in onze balans voor.

Grondnoten.

In verband met een gedeeltelijke consumptie der olie

als'slaolie werd hiervan de helft der importwaarde opgenomen. De andere helft is grondstof voor industriële exportproductie.

Cacao.

Verbruik in de onderzochte periode 44.000 ton cacao-bonen. Hiervan werd 22.000 ton als „normale” consumptie opgenomen tegen de gemiddelde jaarprijs, ontleend aan de exportstatistieken C.B.S. De andere helft als „luxe”-artikel beschouwd.

Koffie.

Verbruik 38.000 ton. Ook hiervan werd de helft tegen de jaarprijs als import opgenomen, de andere helft als luxe beschouwd.

Thee.

Verbruik 10.200 ton. De helft hiervan werd tegen de jaarprijs als import opgenomen. De andere helft werd als luxe beschouwd.

Diverse producten.

Hiervan werden de volgende nummers van naamlijst A opgenomen: A 269, 271—276, 292¹—293⁵, 300, 379⁹ (alleen import), 547³ (de helft van het exportsaldo werd opgevat als eetbare oliën en vetten), 1017—1023, 1026.

Landbouwwerktuigen.

Hiervan werden alleen de importwaarden opgenomen van no. A 1063, 1207, 1064—1071, 1075, 1076.

Strocarton.

Hiervan is opgenomen de exportwaarde van A 816, verhoogd met 25 pCt (als „fictieve” export), daar 20 pCt van het geproduceerde carton in het binnenland wordt verbruikt. Deze „fictieve” export is een tegenhanger van de fictieve import van steenkolen e.d.

Wol, vlas, huiden en vellen.

Hiervan werd de waarde der jaarlijkse productie als agrarische export opgenomen, ook als zij geleverd werd aan de binnenlandse industrie, daar deze producten geen voedingsmiddelen zijn. Voor de bepaling van de waarde zijn deze producten in onbewerkte vorm beschouwd.

Kunstmest.

a. Stikstof.

Het verbruik van stikstofmest is van 1929 tot 1938 opgelopen van 200.000 ton tot 500.000 ton. Met de jaarprijs is hiervan de waarde berekend. Aangezien dit Nederlandse product door de industrie theoretisch te exporteren zou zijn, hebben wij het voor de agrarische sector als „fictieve import” opgebracht.

b. Fosfaat.

Verbruik van import-Thomasmeel 275.000 ton per jaar, opgebracht tegen de importwaarde. Van superfosfaat werd 250.000 ton per jaar verbruikt, opgenomen als import tegen exportwaarde (als kolen).

c. Kali.

Import van de jaarlijks verbruikte 450.000 ton (kali-zout 20 pCt).

Kolen, insecticide enz.

Als importwaarde (voor kolen „fictief”) is opgenomen de waarde van het jaarlijks verbruik in de agrarische sector.

Vergelijking met C.B.S.

Het hier gebezigde begrip „agrarische sector” omvat aan de exportzijde de volgende posten meer dan het C.B.S. opneemt in de export van akkerbouw-, tuinbouw- en dierlijke producten:

vis, schaal- en schelpdieren, meel en bloem van graan, veevoer en suiker (al dan niet eerst geïmporteerd) comestibles en diverse spijsoliën en vetten.

In tegenstelling met het C.B.S. hebben wij re-export-producten wel opgenomen, omdat wij het importsaldo (= binnenlands verbruik) daarvan zochten. Daar dus bijv. de post veevoer volledig als import wordt opgenomen, moet ook de waarde van geëxporteerd veevoer worden vermeld. Waar het gere-exporteerde product bewerkt was (meel uit geïmporteerde tarwe), is de export uniform met 20 pCt (toegevoegde waarde) verlaagd. Alleen in die gevallen, waarin het verbruik nauwkeurig bekend was, kon de waarde daarvan worden opgenomen.

Het resultaat van de berekeningen is nu als volgt:

Handelsbalans van de Nederlandse agrarische sector inclusief de visserij over de jaren 1929—1938, opgesteld volgens de beschreven beginselen.

Jaar	Hoofdberekening			Saldo fictieve import en exporten	Overige import v. luxe cons. artikelen	Exp.-saldo na aftr. v.		
	Import	Export	Export-saldo			Saldo fictieve posten	Over. luxe imp. (Dev. balans)	Fictieve en luxe posten tezamen
1929	650	805	155	18	52	137	103	85
1930	530	698	168	18	42	150	126	108
1931	434	563	129	21	36	108	93	72
1932	321	369	48	21	30	27	18	3
1933	263	295	32	24	24	8	6	—
1934	199	297	98	26	21	72	77	51
1935	185	264	79	25	20	54	59	34
1936	204	306	102	26	19	76	83	57
1937	314	433	119	26	26	93	93	67
1938	286	399	113	25	24	88	89	64
Gem.	339	443	104	23	29	81	75	52

Conclusie.

Bovenstaande cijfers over de periode 1929—1938 kunnen niet anders dan als zeer gunstig worden bestempeld, vooral wanneer men bedenkt, aan welke ernstige moeilijkheden de Nederlandse agrarische relexeren in die jaren prijsdalingen, de autarkie, welke na 1933 onze voornaamste markt, de Duitse, meer en meer deed inkrimpen, en het verdrag van Ottawa van 1934, waarmee Engeland, onze tweede markt, zich sterk tot zijn dominions wendde.

Wanneer de landbouw, ondanks deze ernstige tegenslagen, er in is geslaagd zijn taak — de voeding van het Nederlandse volk — te blijven vervullen en bovendien nog een belangrijk deviezensaldo aan te bieden aan de overige sectoren van ons economische en culturele leven, dan mag o.i. daaruit worden geconcludeerd, dat in de Nederlandse landbouw grote en bij velen helaas te weinig bekende krachten verscholen liggen.

In hoeverre op grond van deze conclusies voor de nabije toekomst duidelijke consequenties zijn te trekken, hopen wij later te belichten. Maar reeds thans willen wij stellen, dat de plaats, welke het Nederlandse agrarische product uiteindelijk op de buitenlandse markt zal innemen, niet alleen afhangt van een aantal objectief bepaalde factoren. In veel sterkere mate zal dat, evenals in de besproken periode, worden bepaald door het inzicht, het beleid en de werkkraft, waarmee op de externe invloeden wordt gereageerd. Daarom is er alleen dan reden voor groot pessimisme, wanneer Nederland twijfelt aan zichzelf.

's-Gravenhage.

K. H. SCHALKERS.
A. L. S. BÄR.

DE TRANSACTIES VAN HET INTERNATIONALE MONETAIRE FONDS ¹⁾.

In de laatste maanden is er van verschillende zijden op gewezen, dat de Bretton Woods-instellingen (Internationale Bank en het Fonds) niet zijn opgewassen tegen de huidige

¹⁾ Het eerste artikel over de werkzaamheden van het I.M.F. is gepubliceerd in „E.-S.B.“ van 24 December jl.

moelijkheden. Dit is juist, maar hun taak was ook van beperkter aard dan de doeleinden, waarvoor steun is en waarschijnlijk zal worden verleend. Niettemin erkennen beide instellingen in hun laatste jaarverslag, dat de problemen groter en moeilijker zijn dan men in Bretton Woods heeft voorzien. Dit valt niet te verwonderen. De conferentie van Bretton Woods vond plaats in Juli 1944. Toen was niet te voorzien, welke schade nog zou worden aangericht. Verder is een deel van de huidige moeilijkheden te verklaren uit fouten, welke na de oorlog zijn gemaakt, fouten welke voortvloeien uit of vergroot zijn door internationaalpolitieke factoren die onafgebroken zijn gemaakt. De omvang van de moeilijkheden, die hierdoor zijn ontstaan, is zelfs bij benadering niet aan te geven. Tenslotte hebben abnormale weersomstandigheden (grote koude in de winter en grote droogte in de zomer) tot de huidige moeilijkheden op monetair gebied bijgedragen.

Stel echter, dat de beide instellingen de werkelijke omvang van de na-oorlogse behoeften juist hadden geschat. Dan rijst de vraag, of op deze basis een internationale samenwerking tot stand had kunnen komen. De totale na-oorlogse behoeften zijn zo omvangrijk, dat als beide instellingen op dezelfde wijze als nu voor dit doel georganiseerd zouden zijn, de vereiste bijdrage zo groot zou zijn geweest, dat vele landen om die reden niet zouden zijn toegetreden en er in het geheel niet een internationale financiële organisatie tot stand zou zijn gekomen.

Tenslotte is het Fonds nooit bedoeld geweest om een internationale monetaire crisis van een dergelijke aard en omvang te bestrijden ²⁾. Het Parijse rapport van de 16 Europese landen en de drie Amerikaanse rapporten over de gevolgen van een Amerikaanse hulpverlening aan Europa hebben voldoende aangetoond, dat het Fonds niet een beslissende rol in deze kan spelen; het kan alleen een aanvullende taak vervullen.

In deze richting is het Fonds in het laatste halfjaar — en hetzelfde geldt voor de Internationale Bank — reeds werkzaam geweest. Zonder deze beide instellingen zou de Europese dollarcrisis zich reeds eerder of in nog scherper vorm hebben geopenbaard. Het Fonds heeft namelijk sedert het begin van Mei, toen de eerste verkoop van dollars plaatsvond, op zijn minst reeds een bedrag van ruim \$ 400 miljoen ter beschikking van enkele Europese landen gesteld, zoals uit bijgaande tabel blijkt:

Transacties en quota van landen, welke op het I.M.F. hebben getrokken (in dollars) ¹⁾.

Landen	Verkocht door het Fonds	Quota	Toegestaan bedrag van trekking gedurende een jaar
Frankrijk	125.000.000	525.000.000	131.250.000
Nederland			
\$ 30.000.000			
£ 1.500.000	36.045.000	275.000.000	68.750.000
Mexico	22.500.000	90.000.000	22.500.000
Engeland	240.000.000	1.300.000.000	325.000.000
Chili	7.500.000	50.000.000	6.045.000 ²⁾
Denemarken	3.400.000	68.000.000	12.500.000
Turkije	5.000.000	43.000.000	17.000.000
Totaal	439.445.000		593.795.000
Europese landen	409.445.000		558.795.000
Niet-Eur. landen	30.000.000		35.000.000

¹⁾ Volgens de kwartaalpublicaties van het Fonds.

²⁾ Tengevolge van de aankoop van Nederland van ponden sterling ten bedrage van £ 6 miljoen ondergaat het bedrag, waarvoor Engeland op het Fonds mag trekken, een evenredige verhoging.

Deze tabel geeft een overzicht van de landen, welke, en de bedragen, waarvoor zij van het Fonds hebben gekocht — volgens de officiële bekendmakingen — tot 30 November jl. ³⁾.

Zoals te verwachten was hebben alle landen dollars

³⁾ Zie ook de inaugurele rede van Prof. Dr F. A. G. Keesing „Bretton Woods“, blz. 23.

⁴⁾ Het Fonds publiceert een driemaandelijks staat van zijn transacties. De laatste bekendgemaakte staat omvatte de periode van 1 September tot 30 November jl.

gekocht, met uitzondering van Nederland, dat bovendien nog voor £ 1½ miljoen heeft opgenomen ⁴⁾.

De tweede cijferkolom geeft het quotum van de verschillende landen, d.w.z. de bijdrage, welke de aangesloten landen in nationale valuta en goud, omgerekend in dollars, in het Fonds hebben gestort. Dit quotum is van betekenis voor de vaststelling van het bedrag, dat een lid gedurende een periode van 12 maanden aan deviezen van het Fonds kan kopen ⁵⁾. De aankoop van deviezen is namelijk voor die periode in het algemeen ⁶⁾ beperkt tot 25 pCt van het quotum (zie derde kolom).

De bedragen aan valuta, welke het Fonds aan zijn leden heeft verkocht, zijn bijna geheel aan Europa ten goede gekomen. Van het bedrag van \$ 439 miljoen (433 miljoen aan dollars en voor ruim \$ 6 miljoen aan ponden sterling) is voor \$ 409 miljoen aan Europese landen — en vrijwel geheel aan West-Europese landen — tegen de valuta van de betreffende landen verkocht.

Van deze landen heeft Frankrijk het toegestane bedrag van trekking op het Fonds vrijwel gebruikt. Engeland had op 30 November 1947 nog een marge van ongeveer \$ 90 miljoen. Welke betekenis het Fonds in de laatste maanden voor Engeland heeft gehad, wordt uit de volgende gegevens duidelijk.

Goud- en dollartransacties van Engeland ¹⁾.
(in miljoenen dollars)

	Bruto goud- verkoppen	Dollars gekocht van het Fonds	Totaal
September 1947	80	60	140
October 1947	140	120	260
November 1947	192	60	252
	412	240	652

¹⁾ Ontleend aan „The Economist” van 6 December jl., welke de bedragen in ponden sterling vermeldt. Deze bedragen zijn in dollars omgerekend, gemakshalve tegen een pariteit van 4 in plaats van de officiële pariteit van 4,03.

Het Fonds heeft dus in genoemde maanden voor een zeer belangrijk deel in de behoefte aan dollars van Engeland voorzien. De situatie is thans voor Engeland weer iets gunstiger geworden, daar het restant van de Amerikaanse lening aan Engeland ten bedrage van \$ 400 miljoen, dat na de verklaring van de inconvertibiliteit van het pond sterling in Augustus door de Verenigde Staten was geblokkeerd, in het begin van December jl. is vrijgegeven.

Tenslotte blijkt uit dit overzicht, dat onder de gunstigste omstandigheden, d.w.z. als het Fonds verdere mogelijke aanvragen van de genoemde landen goedkeurt, door die landen kan worden getrokken tot een totaal bedrag van \$ 593 miljoen ⁷⁾ en voor de Europese landen tot een bedrag van \$ 558 miljoen ⁸⁾. Vergelijken met de miljarden bedragen, welke door de Verenigde Staten aan Europa zijn en misschien nog zullen worden beschikbaar gesteld, verricht het Fonds slechts een aanvullende taak. Wat echter belangrijk is, is het moment van de inzet van dit bedrag.

De geschiedenis van de strategie leert, dat relatief geringe middelen op het juiste moment en op de juiste plaats ingezet, belangrijke gevolgen kunnen hebben. De monetaire geschiedschrijver van de periode na de tweede wereldoorlog zal later moeten beoordelen, in hoeverre het Inter-

⁴⁾ Volgens de Memorie van Antwoord van de Minister van Financiën aan de Commissie over handelspolitieke aangelegenheden.

⁵⁾ Een koop van valuta a door land B, leidt tot vermindering van het tegoed van valuta a van het Fonds (dit wordt door B gebruikt) en tot vermeerdering van het tegoed van valuta b in het Fonds.

⁶⁾ De betreffende formule is wat ingewikkelder dan hier is aangegeven; zij is gebaseerd op de toeneming van het tegoed aangehouden door het Fonds in de valuta van het lid, dat op het Fonds trekt (zie noot 5), welke toeneming beperkt is tot 25 pCt (van het quotum van dat lid) voor een periode van 12 maanden voorafgaande aan de datum, waarop een nieuwe transactie tot stand komt. De verkoop van ponden sterling aan Nederland verhoogt derhalve het bedrag, dat Engeland op het Fonds kan trekken.

⁷⁾ Hierbij is geen rekening gehouden met de mogelijkheid, dat na 30 November andere dan de hiergenoemde landen op het Fonds hebben getrokken.

⁸⁾ Het genoemde bedrag van \$ 593 miljoen verminderd met het bedrag van \$ 35 miljoen van Mexico en Chili.

nationale Monetaire Fonds (en hetzelfde geldt voor de Internationale Bank) met hun beperkte middelen een strategische rol in de huidige monetaire moeilijkheden van Europa hebben gespeeld.

Washington.

v. d. V.

AANTEKENING.

EXPORTPRIJZEN EN SUBSIDIEPOLITIEK.

Een uiterst belangrijk en veel besproken — en omstreden — vraagstuk in de na-oorlogse economie van tal van landen is het uiteenlopen van de binnenlandse prijzen en de exportprijzen in verband met de subsidiepolitiek. Dit vraagstuk doet zich voor zowel in de agrarische als in de industriële sector van het economisch leven.

Nu ook Engeland weer is begonnen met de uitvoer — zij het nog op bescheiden schaal — van steenkool ¹⁾, hebben in verband met het vaststellen van de exportprijs de vele facetten van dit probleem aldaar — zoals te begrijpen valt — opnieuw de aandacht getrokken. Welke prijs moet nl. de buitenlandse afnemers van steenkool in rekening worden gebracht? Hieromtrent stonden twee meningen tegenover elkaar: 1. de opvatting, dat de export moet geschieden op basis van „the old cost plus”, d. i. exportprijs is de kostprijs van de mijnen + 3 pCt, neerkomend op ongeveer £ 2.12.- per ton; 2. de opvatting, dat de prijs (ongeveer) dezelfde moet zijn als die, welke voor Amerikaanse steenkool wordt betaald, d. i. de prijs, welke de markt kan dragen. Op grond hiervan noemde men een prijs van ongeveer £ 4 per ton. Het „Ministry of Fuel and Power” kondigde op 24 December jl. aan, dat aan de oude regeling een eind zou worden gemaakt en dat de National Coal Board vrij zou zijn om zijn eigen exportprijs te bepalen. Uit een mededeling van de National Coal Board blijkt nu, dat de exportprijs voor steenkool werd verhoogd tot meer dan £ 3.10.- per ton; met de Zweedse Regering, waaraan 500.000 ton was verkocht, kwam de National Coal Board een prijs overeen van gemiddeld £ 3.13.6 per ton f.o.b. Deze prijzen komen nagenoeg overeen met de Amerikaanse, wanneer rekening wordt gehouden met de betere kwaliteit van de Engelse steenkool.

De nieuwe, verhoogde, prijzen hebben aanleiding gegeven tot klachten van kopers en aspirant-kopers, bijv. Zweden zelf, Argentinië en Denemarken. En blijkbaar terecht, zo meent de correspondent van „The Financial Times” in een artikel „Export Prices for Coal” in het nummer van 19 dezer, waaraan de hier vermelde gegevens zijn ontleend, want de exportprijs ligt thans meer dan 200 pCt boven die van 1939, terwijl de binnenlandse prijs in dezelfde periode met slechts 133 pCt is gestegen. Nog sprekender zijn de cijfers, samengevat in onderstaand staatje:

	gemiddelde productiekosten	gemiddelde binnendl. verkooppr.	gemiddelde exportprijs
	(per ton)		
1945	£ 1.15.11	£ 1.18.2	£ 2.-
1946	£ 1.15.9	£ 1.19.5	ruim £ 2.-
eind 1947	£ 2.2.3 ²⁾	£ 2.5.11 ¹⁾	£ 2.4.- ³⁾

¹⁾ Sinds eind 1946 tweemaal verhoogd: 1 September met 4 s per ton, 31 December met 2 s 6 d per ton.

²⁾ Aannemende, dat de prijsverhogingen (noot 1) uitsluitend het gevolg zijn van verhoogde productiekosten.

³⁾ Voor de recente verhogingen.
Bron: „Coal Mining Industry Annual Statistical Statements” van het „Ministry of Fuel and Power”.

Het is dus, meent genoemde correspondent, nauwelijks te verwonderen, dat er bezwaren worden geuit tegen de huidige exportprijs van £ 3.13.6 en hoger.

Het moet de buitenlandse afnemers onvermijdelijk voorkomen, alsof de National Coal Board profiteert van de „sellers' market” voor steenkool, zonder rekening te

¹⁾ Zie: „De betekenis van de Britse steenkooluitvoer” in „E.-S.B.” van 7 Januari 1948, blz. 15.

houden met de binnenlandse prijsstructuur. Deze bezwaren worden ternauwernood gecompenseerd door de opvatting van de National Coal Board, dat „it would be improper to fix them (British export prices for coal) without conforming to the world level”.

En nu het verband met de subsidiepolitiek. Het is algemeen bekend, dat de goederenprijzen sedert de oorlog sterk zijn gestegen en dat de ruilvoet daardoor ongunstiger is geworden. Zowel in Engeland als in tal van andere landen werd deze ontwikkeling aan het oog van de binnenlandse waarnemer onttrokken door de subsidiepolitiek, welke de kosten van levensonderhoud op zo laag mogelijk peil hield. In samenhang met een tekort op de buitenlandse rekening, gefinancierd door leningen, kon het resultaat van dit alles niet anders zijn dan dat — zo redeneerde men voor Engeland — de exportprijzen, voorzover zij waren gebaseerd op een „cost plus”-berekening, lager moesten liggen dan de wereldprijzen. Tot dusver kon men dit — aldus de correspondent — niet bewijzen, o.a. omdat vele Engelse exportartikelen zo heterogeen en individueel van aard zijn, dat er geen wereldprijs voor bestaat.

Steenkool echter heeft een wereldprijs; het is een betrekkelijk homogene grondstof en de productiekosten bevatten, afgezien van voedingsmiddelen, practisch geen kostenbestanddelen, afkomstig van import. Op grond van het feit evenwel, dat in het algemeen de binnenlandse productiekosten kennelijk geen verband houden met de wereldprijs, meent de correspondent, dat de Engelse exportprijzen kunstmatig laag zijn of hoogstens „a mere guess”. Hieruit vloeit een reeks problemen voort, die eerst om oplossing vragen, voordat iets anders kan worden gedaan. Moet Engeland doorgaan met aan de buitenlandse afnemers de voordelen van de voedselsubsidies over te dragen, door prijzen te berekenen, die in meer of mindere mate gebaseerd zijn op binnenlandse prijzen? Zo neen, is het dan geoorloofd, dat de voor de export werkende producent extra winst behaalt door de hoge prijzen? Of moet de Regering hierop een algemene of bijzondere exportbelasting heffen? Nog verder gaand, komt Engeland hiermede dan niet te laat, nu, zoals Sir Stafford Cripps heeft uiteengezet, de „sellers' market” tot een eind begint te komen? En zo ja, hoe kan Engeland dan nog ooit zijn ruilvoet verbeteren? Tenslotte, kan Engeland, en ook dit geldt voor vele Europese landen, met zijn geleide economie bestaan naast, en gedeeltelijk afhankelijk van, een land met een vrije economie, zoals Amerika?

Ziehier een reeks van vraagstukken, welke dringend onder het oog dienen te worden gezien en die van uitzonderlijk belang zijn voor de te volgen toekomstige handelspolitiek, zo niet voor de economische politiek in de ruimste zin.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE ITALIAANSE BETALINGSBALANS.

De positie van de Italiaanse betalingsbalans, die reeds in de jaren vóór 1938 verre van bevredigend kon worden genoemd, is tengevolge van de oorlog nog slechter geworden. In een artikel „Economic reconstruction in Italy” in „Lloyds Bank Review” van Januari 1948 wijst de president van de Banco di Roma, professor C. Bresciani-Turroni, op enkele oorzaken, die tot deze ontwikkeling hebben geleid.

De scherpe daling van de binnenlandse agrarische productie, gepaard gaande met een toegenomen vraag als gevolg van de toeneming der bevolking, noodzaakt tot een grotere invoer van levensmiddelen, in het bijzonder van granen. Verder is de behoefte aan import van grondstoffen in verband met het economisch herstel aanzienlijk groter geworden. Ook vóór de oorlog was in het algemeen

de import groter dan de export, maar toen stonden daar nog posten tegenover als remises van Italiaanse emigranten, toeristenuitgaven in Italië en de baten van de Italiaanse koopvaardijvloot. Deze bronnen zijn thans grotendeels uitgedroogd. De export heeft gevoelig geleden door het verlies van de Duitse afzetmarkt, die vroeger veel Italiaans fruit en tuinbouwproducten opnam; ook de Balkan ging als afzetgebied verloren. De bestaande beperkingen op andere buitenlandse markten, met inbegrip van clearingbepalingen, transportmoeilijkheden enz., dit alles, aldus professor Bresciani-Turroni, belemmert de ontwikkeling van de Italiaanse afzet. Naar schatting bedroeg de Italiaanse export in 1946 naar waarde slechts \$ 416 miljoen, tegen een import ter waarde van \$ 928 miljoen. Het verschil van \$ 512 miljoen werd ruimschoots gedekt door hulp van de U.N.R.R.A. en door crediten aan de Italiaanse Regering verleend door de Verenigde Staten.

Het vraagstuk van de Italiaanse betalingsbalans is momenteel zeer brandend. De economische theorie neemt gewoonlijk aan, dat de structuur van de handelsbalans van een land het product is van de in dat land gevoerde financiële en monetaire politiek en van het binnenlandse prijspeil, dat voortvloeit uit deze politiek. M.a.w., indien een land erin slaagt zijn begroting in evenwicht te houden, inflatie te voorkomen en het binnenlandse prijspeil te verlagen, zal dat de export stimuleren en de import beperken, zodat na een tijd het evenwicht van de betalingsbalans weer zal zijn hersteld. Deze gedachtengang kan nu op Italië, aldus schr., niet geheel worden toegepast wegens het bijzondere karakter van 's lands commerciële positie. De import bestaat hoofdzakelijk uit voedsel en grondstoffen, die onmisbaar zijn voor 's lands economie. De export bestaat voornamelijk uit fabrieken, die niet kunnen worden verkregen zonder de daarvoor noodzakelijke importen, m.a.w. de export van Italië houdt nauw verband met en wordt beperkt door de import. De binnenlandse consumptie is al zo beperkt, dat van deze kant geen verdere mogelijkheden aanwezig zijn om de export op te voeren. Een gevolg van de inelasticiteit van de vraag naar importgoederen is voorts, dat bij stijging van de buitenlandse prijzen de handelsbalans en de koers van de lire ongunstiger worden.

Zonder hulp van het buitenland, in de vorm van leningen of door middel van het Marshall-plan, is Italië, aldus schr., dan ook niet in staat de betalingsbalans in evenwicht te brengen.

DE HANDELSBALANS VAN DENEMARKEN.

De totaalcijfers van de handelsbalans van Denemarken voor de eerste negen maanden van 1947, vergeleken met overeenkomstige perioden van 1938 en 1946, zien er als volgt uit:

in	Jan.-Sept. 1938	Jan.-Sept. 1946	Jan.-Sept. 1947
miljoenen kronen	1.197	1.901	2.251
Totale import	1.148	1.048	1.571
Totale export	49	853	680
Importoverschot			

Bron: Danish Foreign Office Journal, no. 3 van 1947.

Het importoverschot voor de eerste negen maanden van 1947 is dus ruim 170 miljoen kronen minder dan het cijfer voor de overeenkomstige periode van 1946. Dit resultaat is te danken aan de stijging van de export met meer dan 500 miljoen kronen vergeleken met 1946, waartegenover de import met slechts 350 miljoen kronen steeg. De hoeveelheid in- en uitgevoerde goederen in genoemde periode van 1947 kan (op grond van de indexcijfers voor de im- en exportprijzen, die ongeveer resp. 2½ en 2 maal zo hoog zijn als in 1938) worden geschat op resp. 80 en 70 pCt van de overeenkomstige cijfers voor 1938.

De invoer van essentiële goederen, zoals granen, voedingsmiddelen, olie, machines en transportmiddelen,

is in verhouding tot 1946 aanzienlijk gestegen; dergelijke goederen nemen, zoals vanzelf spreekt, een veel groter aandeel van de totale import in dan vóór de oorlog. Wat betreft de export kan worden opgemerkt, dat naast agrarische producten, die nog altijd het leeuwendeel van de uitvoer voor hun rekening nemen, industriële producten steeds meer aan betekenis winnen.

Het grote invoeroverschot in 1946 was hoofdzakelijk het gevolg van de ongunstige handelsbalans met het Verenigd Koninkrijk. In de beschouwde periode van 1947 echter was de handel van Denemarken met dat land nagenoeg in evenwicht en het importoverschot is voor deze periode dan ook toe te schrijven aan de ongunstige handelsbalans met de Verenigde Staten (nadelig saldo ongeveer 400 miljoen kronen) en met andere landen (nadelig saldo ongeveer 250 miljoen kronen). De import uit de Verenigde Staten was in de eerste drie kwartalen van 1947 in waarde ongeveer 5 maal zo groot als in 1938. De export naar dit land neemt nog steeds betrekkelijk kleine afmetingen aan; zij is echter stijgende. Tegen deze achtergrond is het niet moeilijk in te zien, dat het huidige tekort aan buitenlandse valuta van Denemarken hoofdzakelijk bestaat in een tekort aan dollars.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt gaf in de afgelopen week het beeld van een verdere verruiming te zien, tot uiting komende in een iets grotere vraag naar schatkistpromessen. Ook ruiltransacties vonden iets meer plaats, met name door verkoop van Mei-papier, dat 1³/₈ pCt noteerde, en aankoop van jaarpromessen, waardoor tevens de „lege” maanden in de portefeuilles aan schatkistpapier der geldmarktinstellingen enigermate kunnen worden opgevuld. Juli-papier noteerde 1⁵/₁₆ pCt. terwijl de langer lopende termijnen ongewijzigd tegen 1⁷/₁₆ pCt aangeboden bleven. De verruiming ter geldmarkt werd vermoedelijk vooral veroorzaakt door toestroming van bankbiljetten naar de banken, waardoor in de periode van 5 Januari tot 19 Januari 1948 de bankbiljettencirculatie met f 91 miljoen verminderde.

De gemeente Amsterdam zet haar programma tot conversie van 3¹/₂ pCt leningen voort. Thans wordt f 97,3 miljoen van dit rentetype aflosbaar gesteld, terwijl een 3-3¹/₂ pCt lening ten bedrage van f 66 miljoen wordt aangeboden. Het restant wordt vermoedelijk door institutionele beleggers gedekt. Het tijdstip dezer conversie lijkt niet ongunstig gekozen, temeer omdat de conversie der 3-3¹/₂ pCt Nederland 1938 waarschijnlijk tevens aanstaande is, en het vooruitzicht hierop, mede gelet op de nog onzekere voorwaarden der nieuwe lening, de beleggers wellicht animeert om op de nieuwe lening Amsterdam, met voor de huidige omstandigheden vrij behoorlijke condities, in te schrijven.

Aan de vrijwel ononderbroken koersstijging der aandelen Koninklijke na het sluiten der emissie kwam in de afgelopen week een einde. Waarschijnlijk heeft het aandeel zich thans hersteld van de druk, welke door verkoop van claims van buitenlandse zijde erop was uitgeoefend. Men schat, dat in Nederland voor f 180 miljoen op de aandelenemissie Koninklijke is ingeschreven, in Frankrijk voor f 60 miljoen, en in andere landen voor f 30 miljoen. Als restant zou dan voor een bedrag van nominaal ruim f 30 miljoen niet door claimbezitters zijn ingeschreven, voornamelijk ten gevolge van oorzaken van effectenregistratie. Deze f 30 miljoen nominaal zal moeten worden verkocht, voorzover dit niet reeds is geschied, waarbij de opbrengst minus de inschrijvingsprijs aan de Staat ten goede komt. Een zekere druk op de koersen zou dit potentiële aanbod wel kunnen uitoefenen.

Onder invloed van de geringe koersmutaties van aandelen Koninklijke gaf de gehele aandelenmarkt weinig

veranderingen te zien. Alleen Indische fondsen ondergingen een enigszins geprononceerde koersdaling, mede onder invloed van politieke factoren.

	16 Jan. 1948	23 Jan. 1948
A.K.U.	171 ¹ / ₂	172 ¹ / ₂
v. Berkel's Patent	116 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂
Lever Bros. Unilever C.v.A.	305	303
Philips G.b.v.A.	364	360
Koninklijke Petroleum	333	337
H.A.L.	214	—
N.S.U.	169 ¹ / ₂	164 ¹ / ₂
H.V.A.	248 ¹ / ₂	237
Deli Mij. C.v.A.	181 ¹ / ₂	173
Amsterdam Rubber	180	168

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegood bij corresp. in het buitenland en betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
15 " '47	610.849	184.131	69.479	5	148.316
22 " '47	610.885	178.579	90.758	5	159.379
29 " '47	610.898	180.770	85.394	5	160.135
5 Jan. '48	610.931	172.974	72.831	2.005	151.166
12 " '48	584.182	167.516	98.206	2.005	149.971
19 " '48	584.220	171.578	94.213	2.005	150.304
26 " '48	584.254	138.706	195.943	2.005	150.663

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
15 " '47	2.903.344	742.923	150.723	43.420	498.415
22 " '47	2.961.017	711.853	157.358	37.625	502.957
29 " '47	3.010.488	703.999	94.414	34.270	533.327
5 Jan. '48	3.005.753	716.463	51.309	41.998	513.506
12 " '48	2.958.385	741.444	97.088	43.070	490.014
19 " '48	2.915.131	821.129	92.984	35.736	484.145
26 " '48	2.911.251	856.524	101.714	35.806	508.673

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
18 Dec. 1947	26.476	12.049	5.395	655	770	51.702
23 " 1947	26.118	12.414	5.509	748	775	52.172
30 " 1947	26.170	12.081	6.896	1.058	776	52.577
8 Jan. 1948	25.729	12.700	7.729	922	723	52.602
15 " 1948	25.688	12.848	7.698	836	752	51.927
22 " 1948	25.727	13.211	7.004	675	775	51.992

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet van 6 Oct. '44 ¹⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
18 Dec. 1947	637	165.121	77.748	2	5.161	501
23 " 1947	637	165.657	78.042	4	5.577	501
30 " 1947	637	167.598	79.761	5	5.775	501
8 Jan. 1948	637	168.211	80.476	5	5.667	501
15 " 1948	637	167.368	79.813	5	5.552	500
22 " 1948	637	167.064	79.442	6	5.738	500

¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen frcs onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).

²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel” ten bedrage van 64.597 miljoen frcs.

³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 26 Januari 1948.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank „ 2.000.000,— Agentsch. „ 5.000,—	f 2.005.000,— ¹⁾
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid. sub 3 van de Bankwet 1937 ° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.000.000.000,—
Beleningen: (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Hoofdbank f 140.401.118,38) Bijbank „ 1.065.962,91 Agentsch „ 9.195.813,36	
Op effecten, enz.	f 150.662.894,65	
Op goederen en celen	„ 149.875.916,34 ²⁾ „ 786.978,31	f 150.662.894,65 ³⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 581.578.517,42	
Zilveren munt, enz.	„ 2.675.504,65	584.254.022,07
Papier op het buitenland	f 138.706.400,—	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„ 191.175.193,36	
Buitenlandse betaal-middelen	„ 4.768.112,36	334.649.705,72
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„ 81.331.869,66	
Gebouwen en inventaris	„ 3.500.000,—	
Diverse rekeningen	„ 109.826.387,11	
	f 4.766.229.879,21	
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefondsen	„ 12.452.579,46	
Bijzondere reserves	„ 32.247.868,69	
Pensioenfonds	„ 16.836.901,01	
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiffen)	„ 124.766.005,—	
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiffen)	„ 2.911.250.530,—	
Bankassignties in omloop	„ 381.947,71	
Rekening-courant saldo's:		
's Rijks Schatkist	f 856.523.927,—	
Geblokkeerde saldo's van banken	„ 101.714.162,22	
Geblokkeerde saldo's van anderen	„ 35.805.634,76	
Vrije saldo's	„ 508.672.746,60	
	f 1.502.716.470,58	
Diverse rekeningen	„ 145.577.576,76	
	f 4.766.229.879,21	

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) 39.529.875,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 149.628.798,50

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie		Biljetten in Banking Dept.
				Totaal	in omloop	
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	
7 Jan. '48	0,2	1.399,2	1.400	1.331,3	69,0	
14 Jan. '48	0,2	1.399,3	1.400	1.306,4	93,8	
21 Jan. '48	0,2	1.399,2	1.400	1.285,0	115,2	

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
7 Jan. '48	0,3	336,5	13,3	18,8	419,7	13,8	304,7
14 Jan. '48	0,3	308,3	9,9	19,4	413,6	21,7	295,6
21 Jan. '48	0,3	280,8	12,0	20,2	410,4	22,0	293,5

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
31 Dec. 1947	55.173	190.151	125.042	147.400	426.000
8 Jan. 1948	55.173	202.647	125.042	140.700	426.000
15 Jan. 1948	55.173	197.725	125.042	136.100	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
31 Dec. 1947	920.831	83.213	733	81.055
8 Jan. 1948	914.946	81.499	766	79.249
15 Jan. 1948	901.916	81.876	742	79.608

FEDERAL RESERVE BANKS.
(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
2 Jan. 1948	21.492	20.805	255	22.616
8 Jan. 1948	21.505	20.810	303	21.683
15 Jan. 1948	21.545	20.850	351	21.896

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
2 Jan. 1948	24.889	19.781	832	17.981
8 Jan. 1948	24.651	19.074	562	17.503
15 Jan. 1948	24.436	19.641	819	17.863

ZWEEDESE RIJKSBANK.
(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
31 Dec. 1947	232	147	2.747	452	148	—	182
7 Jan. 1948	232	147	2.761	452	137	—	182
15 Jan. 1948	231	147	2.562	451	134	—	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regulatisie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten-landse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	94	230	174	7
31 Dec. 1947	2.895	899	631	197	69	165	4
7 Jan. 1948	2.741	1.015	629	323	69	164	4
15 Jan. 1948	2.612	1.040	682	278	69	173	4

ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE IN NEDERLAND¹⁾

1938 = 100	Dec. 1945	Mei 1947	Junij 1947	Juli 1947	Aug. 1947	Sept. 1947	Oct. 1947	Nov. 1947
Walsproducten van ijzer en staal ²⁾	57	114	143	133	97	140	192	165
Cement	85	143	137	155	129	139	148	125
Metselstenen	33	48	55	63	58	65	84	89
Deuren	—	48	43	57	36	68	92	86
Katoen- en linnenweverijen	21	59	61	59	56	63	70	65
Schoenen	57	109	125	111	104	130	136	—
Sigaren	36	52	55	63	54	61	68	—
Sigaretten	65	118	126	127	103	136	142	—
Boter	27	81	89	91	72	52	45	35
Kaas	1	85	101	92	73	48	56	44

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; . betekent: de gegevens ontbreken.

²⁾ 1940 = 100.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Maandgem. 1938	Juli 1947	Aug. 1947	Sept. 1947	Oct. 1947	Nov. 1947
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart		100	146	155	142	166	139
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	917	1.340	1.422	1.302	1.521	1.224
waarvan brandstoffen		260	441	385	390	356	253
Wilde binnenvaart, prestatie	mill. t/km	127	199	169	189	203	164
Indexcijfer eigen vervoer te water		100	123	100	110	126	
Eigen vervoer te water	1.000 t.	600	738	600	659	760	
Idem, prestatie	mill. t/km	45	54	45	50	53	
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)		100	42	42	44	44	46
Binnengekomen schepen	Aantal	6.146	2.193	2.485	2.580	2.750	2.630
Laadvermogen	1.000 t.	3.572	1.122	1.133	1.123	1.274	1.273
Lading	"	2.092	434	515	428	473	479
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	1.566	347	425	364	409	414
Belgische vlag	"	126	80	82	59	60	61
Vertrokken schepen	Aantal	6.082	2.376	2.544	2.824	2.657	2.695
Laadvermogen	1.000 t.	3.494	1.251	1.147	1.224	1.253	1.332
Lading	"	2.252	703	565	380	352	475
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	1.359	524	405	286	251	355
Belgische vlag	"	229	112	105	66	84	93
Schepen in doorvaart	Aantal	2.144	1.360	1.448	1.614	1.590	1.369
Laadvermogen	1.000 t.	1.427	919	986	1.005	952	1.000
Lading	"	1.051	508	500	360	322	353
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	199	162	152	118	105	104
Belgische vlag	"	544	267	276	187	180	174
Indexcijfer zeevaart (inhoud)		100	47	50	45	42	41
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.758	906	958	846	810	732
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.416	2.000	2.191	1.932	1.867	1.861
Idem, alleen geladen schepen	"	3.834	1.869	2.070	1.726	1.692	1.661
waarvan in lijnvaart	"		972	1.136	1.061	1.087	1.048
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.738	908	922	857	742	721
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.418	2.173	2.230	2.055	1.860	1.786
Idem, alleen geladen schepen	"	3.216	1.333	1.342	1.285	1.319	1.236
waarvan in lijnvaart	"		1.017	1.096	1.074	1.060	1.025
Goederenvervoer ter zee:							
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.018	1.316	940	1.003	910	913
doorvoer	"	1.738	427	376	222	103	149
Geladen bij uitvoer	"	484	145	177	157	178	171
doorvoer	"	4.421	183	168	176	209	168
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen		100	109	100	118*	139*	128*
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.207	1.321	1.204	1.419*	1.675*	1.548*
waarvan grensoverschrijdend	"	412	218	194	252*	325*	352*
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	242	597	743	545*	493*	466*
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	21,2	47,9	51,0	45,9	46,3	
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	5,7	15,8	17,9	15,2		
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	4,4	9,5	10,7	9,5		
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen		100	157	170	162	161	159
Slachtoffers verkeersongevallen:							
Overleden	Aantal	65	78	97	100	88	70*
Ernstig gewond	"	368	716	680	683	732	660*
Licht gewond	"	918	708	684	710	619	544*
Indexcijfers:							
Overleden		100	120	149	154	135	108*
Ernstig gewond		100	195	185	186	199	179*
Licht gewond		100	77	74	77	67	59*

1) Bunkermateriaal e.d. niet inbegrepen.

*) Voorlopig cijfer.

Zojuist verschenen onder auspiciën van
het Nederlandsch Economisch Instituut

BEDRIJVIG NEDERLAND

Een Studie over
Nederlands economische structuur door

Dr Th. L. M. Thurlings

en

Drs J. H. Lubbers

★

Prijs f 6.90

(voor leden en donateurs van het N.E.I. f 5.17)

★

Verkrijgbaar in de boekhandel en bij de uitgevers
N.V. UITGEVERSMIJ. „ELSEVIER” — AMSTERDAM

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in
„Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen
weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons
bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden; in het
nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Opgericht in 1942

MODERNE BEDRIJFSADMINISTRATIE

1 Februari a.s. begint onze
nieuwe opleidingscursus voor

ZELFSTANDIGE BEDRIJFSADMINISTRATEURS

Prospectus en proefles bij het
Secretariaat: Postbus 800, ROTTERDAM

Beschikbare krachten

Organisatorische functie gezocht

Energiek organisator, 27 jaar, momenteel in leidende functie op bedrijfsorganisatorisch gebied, wenst van werkring te veranderen. Bezit ruim algemene ontwikkeling; middelbaar en chemo-technisch geschoold, ervaring als bedrijfsleider. Psycho-technisch rapport wees op uitzonderlijke begaafdheid. Het bedrijf, dat iemand zoekt, in staat zich in recordtijd in te werken en topprestaties te leveren, gelieve uitvoerig te schrijven onder No. E.S.B. 1123, Bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Vacatures

Belastingconsultatie Bureau te Amsterdam, waaraan reeds enige medewerkers op fiscaal, juridisch- en accountancy-gebied zijn verbonden, vraagt een

prima medewerker

in staat geheel zelfst. alle voork. belastingzaken (event. met uitzondering v. Venn.bel.) te behandelen. Hoog honorarium en winstaandeel. Voor goede kracht uitstekende vooruitz. Uitv. brieven met opgave verl. inkomen onder no. ESB 1122, bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Wij vragen voor ons
ORGANISATIEBUREAU

ENIGE ACADEMISCH GEVORMDE KRACHTEN

Eigenhandig geschreven brieven met uitvoerige inlichtingen en foto onder letter GA 0164 te richten aan de personeelleiding van N.V. Magazijn

de Bijenkorf

AMSTERDAM

De Directeur van de Centrale Personeelsdienst roept sollicitanten op voor de functie van

a. accountant en adjunct-accountant

bij de Rijksaccountantsdienst.

In aanmerking komen uitsluitend: ervaren krachten met uitstekende theoretische opleiding, academisch gevormde accountants met enige praktijk. Aangename werkring, gelegenheid ervaring op te doen in bijzondere onderzoekingen bij ondernemingen van uiteenlopende aard.

b. adjunct-accountants

voor het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Vereist: M.O. Boekhouden c.q. studie accountant t/m onderdeel 'Bedrijfsuishoudkunde.

Taak: controleren van statistische opgaven van voortbrenging en verbruik bij bedrijven. Sollicitaties te richten tot de Centrale Personeelsdienst, Binnenhof 4, te 's-Gravenhage, resp. onder motto: L/Rad en L/CBS - 51.

A. J. POLAK PUDDINGFABRIEK N.V.

te Groningen zoekt

ter assistentie van de Directie een

LEIDENDE COMMERCIËLE KRACHT

Verlangd wordt een krachtige, expansieve persoonlijkheid, allround koopman met uitgebreide commerciële ervaring, zo mogelijk ook op de hoogte van moderne bedrijfs- en fabricagemethodes. Behoorlijke kennis der moderne talen noodzakelijk. Gewenst is enige chemische kennis en technisch begrip. Ervaring in de levensmiddelenbranche strekt tot aanbeveling. Bij geleken geschiktheid bestaat de mogelijkheid in de Directie te worden opgenomen. Leeftijd 30—40 j. Cand. zullen eventueel worden onderzocht op 3 Maart 1948 door de NEDERLANDSCHE STICHTING VOOR PSYCHOTECHNIEK, Wittevrouwenkade 6 te Utrecht.

Eigenh. geschr. br. m. voll. incl. en twee pasfoto's (van voren en opzij) aan Adv. Bur. ALTA te Utrecht vóór 7 Februari. In linkerbovenh. van br., foto's en enveloppe: ESB 5381, met naam, adres en leeftijd.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

BEWINDVOERING EN EXECUTEEL

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro: 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementenprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) en overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het halenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie-betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6).